

Izvještaj o radu sektora

2011.

AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE • Environmental Protection Agency

IV Proleterske 19 • 20000 Podgorica • Crna Gora • Tel: +382 20 618 250 • Fax: +382 20 618 246
epamontenegro@gmail.com • www.epa.org.me

Sadržaj

01. SEKTOR ZA MONITORING, ANALIZU I IZVJEŠTAVANJE	1
1. PRIKAZ IZVRŠAVANJA ZAKONA I DRUGIH PROPISA	1
2. PRIKAZ REALIZACIJE PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI I ZAKLJUČAKA VLADE	3
3. OSTALE RELEVANTNE INFORMACIJE	4
4. PROJEKTI U KOJIMA UČESTVUJEMO KAO ZAINTERESOVANA STRANA	6
5. OSTALE AKTIVNOSTI OD ZNAČAJA:	8
6. PREPORUKE I ZAKLJUČCI	9
02. SEKTOR ZA IZDAVANJE DOZVOLA.....	10
1. INFORMACIJA O NAJAVAŽNIJIM AKTIVNOSTIMA I REZULTATIMA RADA SEKTORA ZA IZDAVANJE DOZVOLA	10
2. TEMATSKI DIO	12
3. OSTALE AKTIVNOSTI SEKTORA ZA IZDAVANJE DOZVOLA SU:	14
03. SEKTOR ZA KOMUNIKACIJU I VOĐENJE INFORMACIONOG SISTEMA.....	16
1. INFORMACIONI SISTEM	16
2. IT PODRŠKA	17
3. GIS - GEOGRAFSKO INFORMACIONI SISTEM	18
4. BAZA PODATAKA	19
5. PRIKUPLJANJE PODATAKA	20
6. WEB SAJT	20
7. SARADNJA	20
8. STRUČNO USAVRŠAVANJE	24
04. ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	25
05. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE	34
1. BUDŽET	34
2. OSTALI EKONOMSKO-FINANSIJSKI POSLOVI	37
3. JAVNE NABAVKE	39
4. NORMATIVNA DJELATNOST	40
5. KADROVSKI POSLOVI	41
6. OPŠTI POSLOVI	42
7. USAVRŠAVANJE I STRUČNO OSPOSOBLJAVANJE ZAPOSLENIH AGENCIJE	42
8. MEĐUNARODNA SARADNJA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
9. OSTALO	55

01. Sektor za monitoring, analizu i izvještavanje

1. Prikaz izvršavanja zakona i drugih propisa

Shodno Zakonu o životnoj sredini („Sl. List Crne Gore“, br. 48/08, član 32) Agencija za zaštitu životne sredine je zadužena da predlaže Vladi Crne Gore Program monitoringa životne sredine na godišnjem nivou. Takođe, Agencija je istim Zakonom zadužena da obezbijedi sprovođenje Programa monitoringa (član 34). Program monitoringa životne sredine u Crnoj Gori za 2012. je od strane Vlade usvojen na sjednici 15.12.2011. Takođe, u kontekstu realizacije obaveze sprovođenja Programa monitoringa Agencija je putem tenderske procedure odabrala institucije sa kojima je sklopljen ugovor za realizaciju Programa monitoringa za 2011. godinu.

U skladu sa članom 11 Zakona o zaštiti vazduha ("Sl. list Crne Gore", br. 25/10) Agencija je obavezna da obezbeđuje održavanje, funkcionisanje i razvoj Državne mreže. Pošto su automatske stacionarne stanice za praćenje kvaliteta vazduha u Nikšiću i Baru, prethodno bile postavljene na lokacijama koje nisu u skladu sa Uredbom o uspostavljanju mreže mjernih mesta za praćenje kvaliteta vazduha ("Službeni list CG", br. 44/10 i 13/11), započet je postupak dislokacije ovih stanica. Dobijene su potrebne dozvole od lokalnih samouprava i uskoro će započeti infrastrukturni radovi. U Gradini (Pljevlja) i Golubovcima završeni su potrebni radovi na lokacijama na kojima treba da bude postavljena oprema koju donira IAEA. U Tivtu će uskoro takođe početi izgradnja potrebne infrastrukture, na kojoj će biti postavljena automatska stacionarna stanica. Nakon završetka ovih radova, sve mjerne stanice će biti na lokacijama definisanim Uredbom o uspostavljanju mreže mjernih mesta za praćenje kvaliteta vazduha.

Po prvi put je u skladu sa Uredbom o graničnim vrijednostima sadržaja zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla ("Službeni list CG", br. 39/10 i 43/2010) započeto sa realizacijom Programa praćenja kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla za 2011. godinu.

Zakonom o životnoj sredini („Sl. List Crne Gore“, br. 48/08, član 10) Agencija za zaštitu životne sredine je obavezna, pored ostalog da ostvaruje komunikaciju sa relevantnim domaćim i međunarodnim organima i organizacijama. Takođe, Agencija je zadužena da sarađuje sa međunarodnim organizacijama drugih država koje se bave zaštitom životne sredine, a posebno Evropskom Agencijom za zaštitu životne sredine, Međunarodnom agencijom za atomsku energiju, kao i da učestvuje u radu profesionalnih mreža u okviru Evropske unije. U skladu sa ispunjavanjem zakonom propisane obaveze, sa Evropskom agencijom za životnu sredinu (EEA) ostvaren je značajan napredak na polju saradnje kada je u pitanju izvještavanje i jačanje kapaciteta Agencije za zaštitu životne sredine Crne Gore. Kao potvrda i podstrek napretku i radu Agencije za zaštitu životne sredine Crne Gore, Agenciju je 25. jula 2011. posjetila delegacija EEA predvođena izvršnim direktorom g-đom Jacqueline McGlade.

U periodu od 14. do 16. februara 2011. godine realizovan je bilaterarni sastanak u Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju u Beču (IAEA) sa temom Procjena potreba i predloženih aktivnosti usmjerenih ka jačanju sigurnosti i bezbjednosti zatvorenih radioaktivnih izvora u Crnoj Gori. Namjena sastanka, koji je rezultat EC-IAEA međusobne saradnje za projekat IPA 2008/162-682, je bila finaliziranje zvaničnog Izvještaja o procjeni potreba i predloženih aktivnosti usmjerenih ka jačanju sigurnosti i bezbjednosti zatvorenih radioaktivnih izvora u Crnoj Gori. Projekat je takođe trebalo da obezbijedi da Evropska Komisija što bolje razumije šta sve u budućnosti treba da bude predmet njihove analize i angažmana u prethodno navedenim zemljama kad je u pitanju sigurnost i bezbjednost zatvorenih radioaktivnih izvora kao i usaglašenost važećeg regulatornog okvira predmetnih zemalja sa Direktivom 2003/122 Euroatom (Direktiva o visokoaktivnim zatvorenim radioaktivnim izvorima i orfan izvorima, tzv. HASS Directive).

U organizaciji IAEA, u okviru nacionalnog projekta MNE9002, sprovedena je naučna posjeta Regulatornom tijelu za nuklearnu sigurnost Republike Češke (State Office for Nuclear Safety -SONS, Czech Republic). Posjeta Češkoj je imala za cilj da unaprijedi rad naše organizacione jedinice koja se bavi problemima zaštite od ionizujućih zračenja i radijacione sigurnosti što će biti realizovano kroz poboljšanje inspekcijskih procedura (uvodenjem i naglašavanjem analiza QA i QC protokola licenciranih institucija), promjenu u definisanju programa monitoringa radioaktivnosti u životnoj sredini i insistiranju na konačnoj realizaciji svih mјerenja koja prethode izradi radonske mape i izradi same radonske mape (kroz Strategiju o radonu).

Uspješno su definisana 2 projekta i to: Projekat sa IAEA : "Podrška razvoju regulatorne infrastrukture- faza II" koji je zvanično i odobren od strane IAEA i projekat sa Evropskom komisijom u saradnji sa IAEA :"Dalje jačanje tehničkih kapaciteta regulatornih tijela Bosne i Hercegovine i Crne Gore" koji je takođe zvanično odobren Uspješno je ažuriran RASIMS sistem – Sistema informacionog menadžmenta o radijacionoj sigurnosti. RASIMS omogućava državi članici i sekretarijatu IAEA da zajedno prikupljaju i analiziraju sve informacije koje se tiču nacionalne infrastrukture za oblast radijacione sigurnost i sigurnost upravljanja radioaktivnim i nuklearnim otpadom. Kao rezultat uspješne realizacije ovog posla sačinjena je sasvim drugačija slika koja sada predstavlja status Crne Gore što je i potvrdila IAEA misija koja je tim povodom boravila u Agenciji za zaštitu životne sredine u periodu od 12. do 16. decembra 2012. godine.

Takođe, kroz rad u protekloj godini Agencija za zaštitu životne sredine aktivno je učestvovala u aktivnostima Ekonomsko komisije Ujedinjenih nacija za Evropu kroz rad radnih grupa za monitoring i indikatore životne sredine kao i UNEP MAP-A i HORIZON-A 2020 kroz programe jačanja kapaciteta i učešća u radnim grupama. Saradivala je i sa akcionim centrima za implementaciju Barselonske konvencije (CP RAC, REMPEC, PAP RAC, SPA RAC).

U sklopu razvoja i uspostavljanja bilateralne saradnje sa Češkom, delegacija Agencije za zaštitu životne sredine boravila je u posjeti Pragu gdje su pored upoznavanja sa radom institucija koje se bave životnom sredinom, predstavnici Agencije imali priliku da razmijene ideje za potencijalne projekte. Od posebnog značaja izdvojili bi posjetu Češkoj Informacionoj Agenciji (CENIA).

Takođe, u protekloj godini Agencija za zaštitu životne sredine ostvarila je kroz realizaciju zajedničkog proekata I aktivnosti značajnu saradnju i komunikaciju sa UNDP kancelarijom u Podgorici, Italijanskim ministarstvom životne sredine kopna i mora.

Agencija je aktivno komunicirala u 2011. godini sa subjektima i institucijama na nacionalnom i lokalnom nivou zaduženim za prikupljanje i razmjenu podataka o stanju životne sredine i drugim pitanjima od značaja za rad Agencije i navedenih subjekata. S tim u vezi posebno bi izdvojili kao značajno potpisivanje Sporazuma o saradnji između Agencije za zaštitu životne sredine i Zavoda za statistiku Crne Gore (MONSTATA-a) u cilju prikupljanja kvalitetnijih podataka iz oblasti životne sredine. Shodno sporazumu, obrazovan je radni tim u okviru čijeg rada je modifikovan Monstat-ov obrazac za komunalni otpad za 2010. godinu, u skladu sa nacionalnim i međunarodnim zahtjevima.

2. Prikaz realizacije programskih aktivnosti i zaključaka Vlade

U 2011. godini Vlada je donijela sledeće zaključke koji se odnose na rad Sektora za monitoring, analizu i izvještavanje:

- Na sjednici Vlade od 24.06.2010. u sklopu usvajanja Informacije o stanju životne sredine za 2009. godinu Agencija za zaštitu životne sredine je zadužena da sproveđe prvu fazu redifinisanja Nacionalnog programa praćenja stanja životne sredine u skladu sa zahtjevima Evropske agencije za životnu sredinu koji se odnose na izvještavanje o stanju životne sredine;
- Na sjednici od 09.06.2011. Vlada je usvojila Informaciju o stanju životne sredine za 2010. godinu. Takođe, Agencija za zaštitu životne sredine je zadužena da vrši evaluaciju sprovođenja usvojenih mjera i Vladu izvještava o njihovoj implementaciji na polugodišnjem nivou;
- Na sjednici od 15.12.2011. Vlada je donijela Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2012. godinu, pri čemu je Agencija za zaštitu životne sredine zadužena da prati realizaciju navedenog programa;
- **Na sjednici Vlade 22. septembra 2011. godine usvojena je Strategija o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanju radioaktivnim otpadom sa Aktionim planom u čijem definisanju su predstavnici Agencije za zaštitu životne sredine bili aktivni učesnici;**
- **Na sjednici Vlade 22. septembra 2011. godine usvojen je Nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom i sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom u čijem definisanju su predstavnici Agencije za zaštitu životne sredine bili aktivni učesnici;**

U vezi sa navedenim zaključcima Agencija za zaštitu životne sredine realizovala je sledeće aktivnosti:

- Kada je riječ o saradnji sa Evropskom agencijom za životnu sredinu (EEA) ostvaren je značajan napredak na polju saradnje kada je u pitanju izvještavanje. S tim u vezi, u junu 2011. oformljena je nacionalna mreža NRC-ja putem imenovanja službenika relevantnih institucija u sistemu, po određenim temama koji su zaduženi da po zahtjevu i dinamici EEA izrađuju i dostavljaju podatke i izvještaje.
- Agencija za zaštitu životne sredine priprema polugodišnji izvještaj o implementaciji mjera za poboljšanje stanja životne sredine u Crnoj Gori koje su usvojene u sklopu usvajanja Informacije o stanju životne sredine za 2010. godinu.
- Praćenje realizacije Programa monitoringa životne sredine u Crnoj Gori od strane Agencije biće realizovano tokom 2012. godine u saradnji sa institucijama koje budu izabrane za realizaciju programa monitoringa putem tenderske procedure. Raspisivanje tendera za realizaciju Programa monitoringa predviđeno je do kraja 2011.
- Agencija za zaštitu životne sredine je aktivno učestvovala u donošenju dva veoma važna pravilnika-Pravilnika o bližim uslovima za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada objavljenog u Sl.listu Crne Gore u decembru 2010, i Pravilnika o načinu sakupljanja, obrade i skaldištenja radioaktivnog otpada, objavljenog u Sl.listu Crne Gore u novembru 2010.

3. Ostale relevantne informacije

Aktuelni projekti;

1. Adricosm – Prelazni projekat (Bilateralna saradnja sa Italijom)

Glavni ciljevi projekta: 1. Planiranje novog integrisanog programa monitoringa koji će biti u skladu sa Okvirnom direktivom o vodama i Direktivom o moru, 2. Predlaganje adekvatnog Institucionalnog okvira za realizaciju projekta sa preporukama i analizom neophodnih tehničkih kapaciteta za realizaciju navedenog 3. Formiranje baze podataka za Agenciju za zaštitu životne sredine koja će obuhvatiti postojeće dosadašnje podatke iz realizovanih projekata kao i podatke iz budućeg programa monitoringa.

Realizovane aktivnosti: Kao pripremna aktivnost za početak realizacije projekta održan je prvi konsultativni sastanak na kome je definisana dinamika realizacije aktivnosti i na kome su identifikovani potencijalni zainteresovani subjekti u projektu (nacionalne institucije). Shodno dogovoru sa sastanka koncipiran je upitnik za sve zainteresovane strane koji će poslužiti za analizu institucionalnog okvira, dostupnost podataka po institucijama koje se odnose na morski ekosistem takodje i kao osnova za koncipiranje preporuka za adekvatnu organizaciju sistema prikupljanja podataka i formiranje baze podataka Agencije za zaštitu životne sredine.

2. Podrška u izradi nacionalne liste indikatora u okviru programa „Izgradnja kapaciteta za integracije globalno-preuzetih obaveza po pitanju životne sredine u okviru odluke - investicije / razvoj“ (UNDP)

Glavni ciljevi projekta: Jačanje kapaciteta javne uprave za izvještavanje bazirano na indikatorima životne sredine i sa tim u vezi izrada nacionalne liste indikatora i uspostavljanje sistema izvještavanja.

Realizovane aktivnosti: Formiran je radni tim sačinjen od ljudi iz institucija nadležnih za određene segmente životne sredine. Članovi radne grupe su predstavnici iz sledećih institucija:

1. Hidrometeorološki zavod Crne Gore
2. Ministarstvo održivog razvoja i turizma
3. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
4. Institut za javno zdravlje
5. Ministarstvo ekonomije
6. Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
7. Institut za biologiju mora
8. JP Morsko dobro
9. Nacionalni parkovi
10. Monstat
11. Zavod za zaštitu prirode

Ostvareni su prvi kontakti sa članovima radne grupe, pri čemu je predstavljen cilj projekta i plan aktivnosti. U narednom periodu biće agažovani konsultanti za reviziju Nacrtu nacionalne liste indikatora.

3. Podrška uspostavljanju sistema upravljanja životne sredine i sistema upravljanja kvalitetom vazduha (Bilateralna saradnja sa Italijom)

Glavni ciljevi projekta: Obezbeđivanje softwera za upravljanje podacima iz oblasti životne sredine i jačanje kapaciteta Agencije za zaštitu životne sredine i Ministarstva održivog razvoja i turizma za upravljanje podacima iz oblasti životne sredine, Obezbeđivanje podrške izrade inventara gasova i planiranja praćenja kvaliteta vazduha, Obezbeđivanje softwera opština za praćenje efekta i stepena smanjenja emisija u vazduhu.

Realizovane aktivnosti: Tokom 2011. godine kroz realizaciju projektnih aktivnosti ažurirani su Inventari za 2006. i 2009. godinu, kao i nastavljena obuka za službenike Agencije.

4. Twinning projekat (Zemlja partner Italija)

Glavni ciljevi projekta: Izgradnja i jačanje kapaciteta Agencije za zaštitu životne sredine kroz realizaciju programa obuke od strane zemlje partnera.

Realizovane aktivnosti: Održani su prvi konsultativni sastanci sa kordinatorima realizacije projekta zemlje partnera na kojima su konsultanti upoznati sa sadašnjom organizacijom i aktivnostima Sektora za monitoring analizu i izvještavanje. Takođe, date su sugestije o potrebama koje se odnose na izgradnju i jačanje kapaciteta za izvještavanje i organizaciji sistema toka podataka u Crnoj Gori.

5. Projekat "Podizanje svijesti i promovisanje čistije propizvodnje" (CP/RAC – Centar za čistiju proizvodnju u okviru Barselonske konvencije)

Cilj projekta: Podizanje svijesti i promovisanje čistije proizvodnje i u okviru toga sprovođenje aktivnosti održavanja radionica (u prvoj fazi projekta 2) kao i izdavanje publikacija.

Realizovane aktivnosti: Kako je projekat u početnoj fazi realizacije u toku su pripremne aktivnosti koje se odnose na organizaciju radionica koje će biti održane početkom sledeće godine i koje za cilj imaju podizanje svijesti o značaju pitanja čistije proizvodnje.

4. Projekti u kojima učestvujemo kao zainteresovana strana

- 6. MEDMPAnet Projekat- aktivnosti na istraživanju potencijalnih marinskih zaštićenih područja – (RAC SPA - Centar za zaštitu biodiverziteta i zaštićena područja u okviru Barselonske konvencije)**

- 7. Projekat uspostavljanje marinskih zaštićenih područja - sprovođenje finalnih aktivnosti za proglašenje MPA "KATIĆ" kao i dalja istraživanja u cilju predlaganja potencijalnih marinskih zaštićenih područja (Bilateralna saradnja sa Italijom);**

8. Projekat “Integralno upravljanje Skadarskim jezerom”;

9. Projekat “Menadžment plan za integralno upravljanje Adom Bojanom” ;

U cilju stručnog usavršavanja i jačanja kapaciteta službenici Sektora za monitoring učestvovali su u brojnim obukama od kojih bi posebno izdvojili:

- Obuke organizovane od strane EEA u okviru jačanja kapaciteta za izvještavanje prema EIONET-u po tematskim cjelinama (vazduh, kvalitet kopnenih (površinskih i podzemnih) i morskih voda, ažuriranje inventara gasova, izrada izvještaja o stanju životne sredine);
- Obuke organizovane od strane HORIZONA 2020 na teme “Integralno Upravljanje gradskim otpadnim vodama” i “Ekosistemskog pristupa u zaštiti Mediterana” ;
- Obuku „Menadžment životne sredine“ održane od 22.03-12.04.2012. godine u Izraelu;
- Upravljanje gradskim otpadnim vodama u zemljama Jugoistočne Evrope -Sapporo, Japan (jun-avgust);
- ECOPORT8- obuka za učešće u projektu: „Menadžment životne sredine u lukama“ održanoj tokom septembra u Bariju, Italija;
- Tretman otpadnih voda i ponovna upotreba prečišćenih voda u poljoprivredi održanoj tokom novembra u Izraelu;
- Seminar životne sredine u organizaciji Centra za životnu sredinu iz Pekinga, održanog od 04-15.11.2011.godine u Kini;
- Radionica na temu „Klasifikacija otpada, inventar i nacionalno izvještavanje prema Bazelskoj konvenciji“, 26-28.06.2011.godine, Bratislava, Slovačka;
- Radionica na temu „Reciklaža otpada“, 20-21.09.2011.godine, Tirana, Albanija;
- Godišnji sastanak radne grupe za Inventar gasova (TFEIP) na kojem je prezentovan napredak u izvještavanju ka Konvenciji o prekograničnom zagađenju vazduha (cLRTAP). Crna Gora je podnijela Konvenciji Inventar gasova za 2006. i 2009. godinu 1.- 4. maj, Stokholm, Švedska;

- Regionalna radionica o uticaju atmosferskih praškastih materija na ljudsko zdravlje IAEA TC Project RER/2005 16.- 21. maj, Sliema, Malta;
- Seminar „Upoznavanje sa tehničkom specifikacijom TCISO/EC 15675:2005 – Air quality/Measurement of stationary source emissions“ u organizaciji Akreditacionog tijela Crne Gore 13.-15. jun, Podgorica, Crna Gora;
- Radionica na temu „Mogućnosti razvoja Zapadnog Balkana u kontekstu smanjenja rizika od klimatskih promjena i nedostatka vode“ 24. – 26. oktobar, Beograd, Srbija;
- TNA projekt na temu procjene uticaja klimatskih promjena na područje Crne Gore, u organizaciji Kancelarije za održivi razvoj 7.- 8. novembar , Kolašin;
- Trening – radionica na temu: „Korišćenje CRF Reporter programa i tabela sa posebnim osvrtom na popunjavanje tabela iz Energetskog sektora“, u organizaciji RENA 16.- 17. novembar, Tirana, Albanija.

5. Ostale aktivnosti od značaja:

- Učešće u radnoj grupi UneP MAP-a za razvoj „Ekosistemskog pristupa“ ;
- Učešće u radnoj grupi „Indikatori životne sredine“ koja funkcioniše u sklopu Ekonomski komisije Ujedinjenih nacija za Evropu, Ženeva;
- Članstvo i aktivno učešće u tehničkom komitetu ISME/TH001 nafta i naftni derivati;
- Učešće u radnim grupama za izradu,izmjene i dopune zakonske i podzakonske regulative;
- Učestvovanje u organizaciji regionalnih sastanaka koji su održani u Crnoj Gori u saradnji sa EEA: ETC/ICM trening za vode (20-21.10.2011.g., EPA, Podgorica), Emerald biogeografski seminar za zemlje zapadnog Balkana (02-04.11. 2011.,Bar), Radionica na temu: „Pomoć zemljama Zapadnog Balkana u ažuriranju Inventara emisija u vazduhu“ (24-25.11.2011.godine,Bar), Regionalni sastanak predstavnika zemalja zapadnog Balkana (NFP) u okviru Evropske informacione mreže za životnu sredinu (EIONET) (28-29.11.2011.godine, Bar).

6. Preporuke i zaključci

Pored toga što je ostvaren značajan napredak na polju izvještavanja o stanju životne sredine kako na nacionalnom tako i međunarodnom nivou, u cilju jačanja kapaciteta za izvještavanje i ispunjavanje obaveza na međunarodnom nivou neophodno je konstantno jačanje nacionalnih institucija nadležnih i aktivnih u procesu praćenja stanja životne sredine u Crnoj Gori. S tim u vezi, neophodno je povećati budžetska izdvajanja za realizaciju Programa monitoringa na godišnjem nivou u cilju proširenja navedenog.

U Proteklom periodu postignut je napredak u izvještavanju prema Evropskoj Agenciji za zaštitu životne sredine u odnosu na ukupne tražene podatke procenat poslatih izvještaja je u 2009. godini iznosio 4%, u 2010. 42% a u 2011 65%.

02. SEKTOR ZA IZDAVANJE DOZVOLA

1. Informacija o najvažnijim aktivnostima i rezultatima rada Sektora za izdavanje dozvola

Upravni postupak

U 2011. godini, Agencija za zaštitu životne sredine - Sektor za dozvole realizovao je sledeće aktivnosti:

Na osnovu **Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu** ("Službeni list RCG", broj 80/05), Uredbe o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“, br. 20/07) i Pravilnika donijetih u skladu sa ovim Zakonom, u Agenciji je pokrenuto (u 2010/ 2011. god) ukupno 60 postupka procjene uticaja, od čega je :

UKUPNO ZAVRŠENO PREDMETA U 2011. godini -----60

- Data saglasnost na Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu -----38
- Nije data saglasnost na Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu---3
- Donijeto rješenje da nije potrebna procjena uticaja-----19

UKUPNO PREDMETA KOJI SU U TOKU -----26
(*započeti tokom 2010.godine i 2011.godine*)

Odbijeni:	Elektrolučna peć u Željezari Nikšić, Zabilaznica oko Tivta – Direkcija za saobraćaj Eksplotacija kamena Nalježići – JK Kotor
-----------	---

Odobrena dokumentacija za adaptaciju baznih stanica „TELENORA“ **50**

U skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja ("Službeni list RCG", broj 80/05), na osnovu podnijetih zahtjeva, Agencija za zaštitu životne sredine izdala je:

- 4 saglasnosti na Izvještaje o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu i
- 13 mišljenja na Izvještaj o strateškoj procjeni na životnu sredinu.

Shodno Zakonu o upravljanju otpadom ("Sl. list Crne Gore", 80/05, 73/08) i Odluke o kontrolnoj listi za izvoz, uvoz i tranzit robe (Sl. list CG", br. 10/11) Agencija za zaštitu životne sredine izdaje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada. U toku 2011-te godine Agencija je izdala:

- 480 dozvola za tranzit i uvoz neopasnog otpada;
- 5 dozvola za izvoz opasnog otpada;
- 10 dozvola za sakupljanje i transport opasnog otpada;
- 2 dozvole za preradu i odstranjivanje otpada.

Takođe, shodno odredbama Zakona o upravljanju otpadom, Uredbom o kriterijumima, visini i načinu plaćanja posebnih naknada za upravljanje otpadom ("Sl. list CG", br. 11/09) i Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o kriterijumima, visini i načinu plaćanja posebnih naknada za upravljanje otpadom ("Sl. list CG", br. 46/09) izvršena je prijava djelatnosti – ambalaža, električna i elektronska oprema, baterije, akumulatori, automobilske gume, motorna ulja i motorna vozila, od strane 106 preduzeća.

Na osnovu **Zakona o spoljnoj trgovini** („Sl. list RCG", br. 28/04, 37/07) i Odluke o kontrolnoj listi za izvoz, uvoz i tranzit robe („Sl. list CG", br. 10/11) izdato je 20 dozvola za uvoz/izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač, proizvoda koji ih sadrže i alternativnih supstanci.

Na osnovu **Zakona o zaštiti prirode** ("Sl. list CG", br. 51/08, 21/09) i **Zakona o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu vrsta divlje faune i flore** ("Sl. List SRJ", br. 11/01), izdate su:

- 7 CITES dozvola za uvoz;
- 16 dozvola za sakupljanje i izvoz biljaka, životinja i gljiva;
- 6 dozvola za izvoz biljaka, životinja i gljiva;
- 1 dozvola za sakupljanje gljiva;

- 1 dozvola za uvoz derivata životinja;
- 9 dozvola za naučno – istraživački rad;
- 1 dozvola za obavljanje aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru.

Na osnovu **Zakona o zaštiti vazduha** („Sl. list CG”, br. 25/10) i **Uredbe o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama** („Sl. list CG”, br. 5/11) izdato je 14 dozvola za obavljanje djelatnost održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i alternativne supstance i 8 zahtjeva je odbijeno.

Na osnovu **Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini** (Sl. list CG, br. 28/11) izdate su 2 dozvole za mjerjenje nivoa buke u životnoj sredini.

2. Tematski dio

– Projekat „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“

Vlada Crne Gore preko Ministarstva održivog razvoja i turizma i Agencije za zaštitu životne sredine kao nadležnog organa realizuje Projekat “Industrial Waste management and Cleanup Project (IWMCP)” za:

- sanaciju industrijski kontaminiranih lokacija i upravljanje industrijskim i opasnim otpadom u KAP-u – bazeni crvenog mulja;
- flotacijsko jalovište – Gradac;
- jalovište Termoelektrane Pljevlja – Maljevac;
- deponiju Željezare – Nikšić;
- Jadransko brodogradilište - Bijela.

Istraživanje prioritetnih lokacija u cilju utvrđivanja količina i kompozicije otpada, kao i uticaja geoloških i hidroloških parametara na životnu sredinu (vazduh, zemljište, vode i podzemne vode), potencijalnih rizika izloženosti stanovništva i izvora vode. Identifikacija prisutnosti PCB-a na prioritetnim lokacijama ili u odgovarajućim industrijama.

Ciljevi Projekta:

1. Izrada studije izvodljivosti uključujući i analizu opcija sanacije, opcija za upravljanje otpadom u toku proizvodnje, troškova i pitanja vlasništva.
2. Izrada studije lokacije za nacionalno upravljanje opasnim otpadom.
3. Analiza uticaja na životnu sredinu i izrada ostalih studija zaštite životne sredine tokom predviđenih sanacionih radova.

Početna faza Projekta obuhvata sledeće aktivnosti: dostavljanje PPF (*Project Preparation Facility*) zahtjeva Svjetskoj banci u cilju odobravanja novčanih sredstava; izrada Projektnih zadataka; izrada procjene troškova; izrada mape opasnog otpada na nacionalnom nivou; analize područja; prijedlog sanacija; analitičke procjene uticaja i druge studije zaštite za poslove remedijacije i okvirne potrebe za odlaganje opasnog otpada; analiza uticaja na životnu sredinu i druge studije zaštite životne sredine, koje se odnose na radove remedijacije lokacija i okvirne procese za odlagalište opasnog otpada prije sprovećenja Projekta; pripremne radove, koji uključuju Studiju podobnosti lokacije za nacionalni opasni otpad, kao i identifikacija zahtjeva i uputstava za prostorno planiranje; izrada tenderske dokumentacije; posjetu lokacijama; formiranje radnih timova i angažman eksperata; prikupljanje i izrada dokumentacije za gore pomenute lokacije i dostavljanje svih dokumenata Svjetskoj banci.

U saradnji sa Svjetskom bankom, na početku, urađene su draft verzije Projektnih zadataka (*Terms of References*). Projektni zadaci se odnose na sanaciju prioritetnih lokacija na kojima se nalaze deponije opasnog otpada (CS1) i izbor najpovoljnije lokacije za deponovanje opasnog otpada na nacionalnom nivou (CS2). Kasnije se kreće u izradu Projektnog zadatka za CS3 (izbor lokacije za opasan otpad na nacionalnom nivou).

U okviru projekta „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“, Vlada Crne Gore odredila je Agenciju za zaštitu životne sredine kao organ nadležan za realizaciju i nadgledanje aktivnosti predviđenih Projektom. Aktivnosti će se odvijati u saradnji sa predstavnicima i radnim timom Svjetske banke.

Agencija za zaštitu životne sredine je formirala Evaluacionu komisiju kao i tehničku radnu grupu u čiji rad će biti uključeni i predstavnici svih pet kompanija, a njihov zadatak će biti:

- nadgledanje aktivnosti realizacije pripremne faze Projekta;
- praćenje aktivnosti realizacije pripremne faze Projekta;
- davanje komentara, primjedbi i saglasnosti na sve Izvještaje koji budu dostavljani od strane izabranog konsultanta u što kraćem roku;
- praćenje rada konsultanta na lokacijama;

- praćenje rada konsultanata u cilju kontrolisanja ispunjavanja definisanih projektnih zadataka.

Planirano trajanje pripremne faze Projekta je do aprila 2012. godine

Nakon završetka pripremne faze, tj. pribavljanja svih relevantnih dokumenata i informacija, otpočeće se sa realizacijom Projekta.

- **Plan eliminacije HCFC supstanci koje oštećuju ozonski omotač**

Plan eliminacije HCFC supstanci koje oštećuju ozonski omotač pripremila je Agencija za zaštitu životne sredine u saradnji sa UNIDO-om, koji je Vlada Crne Gore usvojila na sjednici održanoj 28. oktobra 2010. god. Na 63 sjednici Izvršnog komiteta odobrena su sredstva za implementaciju Plana. Plan će se realizovati kroz investicione i neinvesticione aktivnosti u oblasti servisa rashladnih i klima uređaja u Crnoj Gori u periodu od 10 godina.

Agencija za zaštitu životne sredine u saradnji sa UNIDO-om je 9. septembra 2011. godine organizovala radionicu na temu „Implementacije HPMP u Crnoj Gori“ na kojoj su prezentovani ciljevi i aktivnosti Plana..

- **Projekat institucionalnog jačanja za implementaciju Montrealskog protokola**

U okviru projekta za institucionalno jačanje, kao dio informisanja javnosti, u 2011 god realizovane su sledeće aktivnosti povodom 16. septembra - „Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača“:

- izrada promotivnog materijala - notesa, torbi, kapa;
- organizovanje likovnog konkursa u osnovnim školama;
- izrada kalendara za 2012 godinu.

3. Ostale aktivnosti Sektora za izdavanje dozvola su:

- učešće u izradi novog Zakona o hemikalijama;
- davanje mišljenja na Listu klasifikovanih hemikalija, kao i na prijedlog Pravilnika o kriterijumima, uslovima, principima i načinu klasifikovanja, pakovanja, označavanja i reklamiranja hemikalija;
- davanje mišljenja na planove upravljanja otpadom lokalnih uprava;

- učešće u radnim grupama za izradu propisa, Nacionalnih planova, i dr.;
- izvještaj Multilateralnom fondu za implementaciju Montrealskog protokola, o implementaciji Nacionalnog programa za eliminaciju supstanci koje oštećuju ozonski omotač za 2010. godinu;
- izvještaj Crne Gore Sekretarijatu za ozon o potrošnji (uvozu/izvozu) supstanci koje oštećuju ozonski omotač za 2010.godinu;
- izvještaji (polugodišnji i godišnji) UNIDO-u o implementacij Projekat institucionalnog jačanja za implementaciju Montrealskog protokola;
- učešće na seminarima iz djelokruga sektora (lokalnim i međunarodnim);
- učešće u organizaciji za obilježavanje „16-og septembra - Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača“;
- odgovori na dopise.

03. SEKTOR ZA KOMUNIKACIJU I VOĐENJE INFORMACIONOG SISTEMA

1. Informacioni sistem

Članom 37. Zakona o životnoj sredini ("Sl. list RCG" br.48/08) predviđeno je da informacioni sistem zaštite životne sredine sprovodi Agencija za zaštitu životne sredine. Informacioni sistem uspostavlja se u cilju efikasnijeg identifikovanja, klasifikovanja, obrade, praćenja i evidencije prirodnih resursa i upravljanja životnom sredinom.

Sektor za komunikaciju i vođenje informacionog sistema obavlja niz aktivnosti kako bi na najadekvatniji način kreirao pouzdan, sveobuhvatan informacioni sistem, prilagođen evropskim okvirima, metodama i standardima razmijene informacija. Pregled pomenutih aktivnosti:

- razvijanje modela komunikacija, kanala i procedura koje podržavaju rad Sektora i ostalih sektora Agencije
- osmišljavanje i realizacija metoda i standarda razmijene informacija u odnosima sa javnošću
- obezbjedjenje pouzdanih informacija iz oblasti zaštite životne sredine
- unapređenje baze podataka
- unapređenje Geografsko informacionog sistema

2. IT Podrška

U cilju održavanja savremenog sveobuhvatnog informacionog sistema kao i tehničke podrške za nesmetan rad Agencije u predhodnom periodu, Sektor za komunikaciju i vođenje informacionog sistema obavlja niz aktivnosti:

- održavanje, nadogradnja i ažuriranje Baze podataka izdatih dozvola;
- vođenje evidencije o količinama otpada nastalih na teritoriji opština, na godišnjem nivou;
- dizajn i implementacija aplikacije za vođenje evidencije o ozračenosti lica koja su pri radu izložena dejstvu ionizujućih zračenja;
- održavanje RAIS softvera i tehnička podrška pri radu sa ovim softverom (softver za vođenje nacionalnog registra izvora ionizujućeg zračenja);
- održavanje i svakodnevno ažuriranje novim sadržajima sajta Agencije;
- održavanje računara i računarske opreme (instaliranje i podešavanje uslužnog software-a (MS Office, antivirusni programi.); reinstalacija operativnog sistema; backup podataka; čišćenje računara od virusa i drugih oblika zlonamjernih programa i sl.);
- održavanje računarske mreže (otklanjanje problema u radu mreže - prestanak rada mreže; proširenje i nadogradnja mreže (dodavanje aktivne opreme i novih utičnica); rešavanje problema sa internet konekcijom itd.);
- Učešće u pripremi projekta za apliciranje za pomoć iz IPA 2011 fondova za uspostavljanje IS zaštite životne sredine.

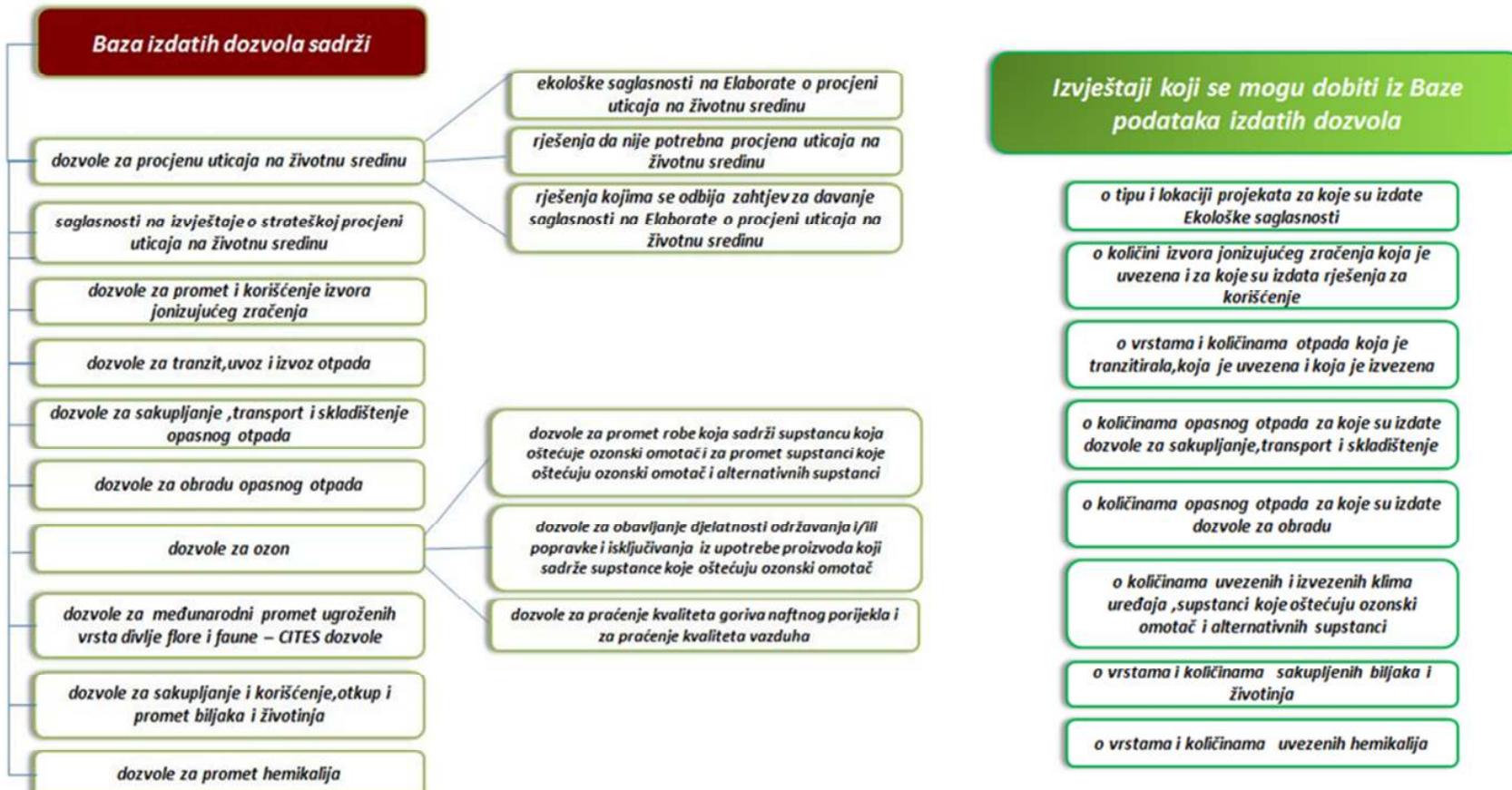
3. GIS - geografsko informacioni sistem

Obaveza Agencije u odnosu na Evropske institucije (prvenstveno EEA) je da dostavlja ne samo podatke u agregisanom tabelarnom obliku već i da predstavlja te podatke u prostornom obliku. Ideja je da se "sirovi" podaci povežu sa realnim tačkama, oblastima tj. koordinatama u okviru GIS-a. Upotrebom jednostavnih logičkih operacija kao što su unija, presjek ili interpolacija, moguće je ambijentalne podatke predstaviti na potpuno drugačiji način. Gis tehnologija time predstavlja instrument za dostavljanje informacija o životnoj sredini, koji se sastoji od više baza podataka o životnoj sredini i koji nudi izvrsne metode za pristup i vrednovanje podataka i prosleđivanje informacija. On isporučuje podatke za opis stanja životne sredine u pogledu opterećenosti i opasnosti i time gradi osnovu mjera koje treba preuzeti u cilju zaštite životne sredine. GIS sistem na nacionalnom nivou razvija se pod programom podrške UNDP-a.

4. Baza podataka

U Agenciji za zaštitu životne sredine, u okviru Sektora za komunikaciju i vođenje informacionog sistema, kreirana je Baza podataka koja sadrži informacije o svim izdatim dozvolama od početka rada Agencije.

5. Prikupljanje podataka

- Obezbjedivanje od strane lokalnih uprava u Crnoj Gori – Godišnjeg izvještaja organa lokalne uprave o proizvodnji otpada, upravljanju otpadom i izdatim dozvolama za 2010. godinu;;
- Obezbjedivanje od strane lokalnih uprava u Crnoj Gori - Integralnog katastra zagađivača. Katastar zagađivača sadrži podatke o izvorima, vrsti, količini, načinu i mjestu ispuštanja, prenosa i odlaganja zagađujućih materija i otpada u životnu sredinu;
- Obezbjedivanje podataka Katastra lovišta, od strane svih korisnika lovišta u Crnoj Gori (njih 32). Shodno članu 32. Zakona o divljači i lovstvu (Sl.list CG br.52/08), korisnici lovišta (njih 32) vode Katastar lovišta, koji sadrži podatke o granicama lovišta, površini i strukturi površina lovišta, vrsti divljači i njenom brojnom stanju i lovnim objektima u lovištu, koje dostavljaju Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, ministarstvu nadležnom za poslove zaštite životne sredine i drugim institucijama iz oblasti zaštite prirode.

6. Web Sajt

Web sajt Agencije za zaštitu životne sredine je centralno mjesto na kome se objavljaju svi ambijentalni podaci koje Agencija prikuplja. Sektor za komunikaciju i vođenje informacionog sistema je odgovoran za održavanje i unos podataka na Web stranici.

Zbog svoje specifične namjene web sajt Agencije se svakodnevno osvježava i dopunjava novim sadržajima. Prikupljeni podaci o stanju životne sredine kao i razni izvještaji su javno dostupni putem Web stranice, što znači da se podaci koji se nalaze u centralnoj bazi prenose i prezentuju na istoj.

Do sredine decembra 2011.god. na sajtu je zabilježena 600-to hiljadita posjeta.

7. Saradnja

- **02.03.2011.god.** - Potpisani Sporazum o saradnji između Agencije za zaštitu životne sredine i Zavoda za statistiku Crne Gore (MONSTAT-a) u cilju unaprijeđenja saradnje između dvije institucije u oblasti nacionalne statistike zaštite životne sredine, održivog razvoja i održivog korišćenja prirodnih resursa, što uključuje i izradu i sprovođenje strateških i integracionih dokumenata, planova i programa u toj oblasti.

- **04.04.2011.god.** - Održana je press konferencija povodom početka realizacije projekta „Očistimo Moraču“. U ovom projektu, čiji je realizacija otpočela 5. aprila 2011. godine, na 39. godišnjicu od proglašenja Svjetskog dana zaštite životne sredine, učestvovala je Uprava policije - Specijalna antiteroristička jedinica, koja je i inicijator projekta, uz podršku i doprinos Agencije za zaštitu životne sredine, Misije OEBS u Crnoj Gori i NVO "Green home".

- **08.04.2011.god.** - Održana je donatorska konferencija povodom realizacije projekta „Očistimo Moraču“. Konferencija je organizovana od strane Agencije za zaštitu životne sredine, NVO „Green Home“ i Misije OEBS-a u Crnoj Gori.

- **06.05.2011.god.** - U organizaciji Ministarstva održivog razvoja i Agencije za zaštitu životne sredine, a u okviru kampanje „Ekološka nit koja nas spaja“, održan je okrugli sto na temu: „Implementacija pravilnika o otpadu“. Ovom prilikom razmatrana su pitanja vezana za implementaciju Zakona o upravljanju otpadom, problemi sa kojima se Crna Gora susriće u ovoj oblasti, a posebno implementacija aktivnosti koje se odnose na prikupljanje i evidenciju otpada.

- Povodom **Dana planete Zemlje**, Misija OEBS-a u Crnoj Gori je organizovala akciju čišćenja u mjestu Ševrlja, kod Cetinja. Akciji čišćenja su se pridružili i predstavnici Agencije za zaštitu životne sredine, i na taj način dali svoj doprinos obilježavanju ovog eko datuma.

- **07.06. 2011.god.** - Održan je okrugli sto na temu: „Životna sredina – mala i srednja preduzeća, biznis barijere“. Okrugli sto je organizovala Agencija za zaštitu životne sredine, u saradnji sa Unijom poslodavaca Crne Gore.

- **13.06.2011.god.** - Održana je Press konferencija Agencije za zaštitu životne sredine, povodom potpisivanja ugovora sa institucijama, koje će sprovoditi program monitoringa životne sredine za 2011. godinu.

- **16.06.2011.god.** - Predstavnici Agencije za zaštitu životne sredine posjetili su dječiji vrtić J.P.U. „Đina Vrbica“ povodom Projekta "Od lijepog dvorišta do ljepe igračke".

- **21.06.2011.god.** - Održana je Press konferencija Ministarstva održivog razvoja i turizma, Agencije za zaštitu životne sredine i NVO „Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore“, povodom publikovanja monografije: „Vjetrenjače i ptice – preporuke za izradu procjene uticaja na životnu sredinu“.

- **09.09.2011.god.** - Održana je radionica na temu „Implementacija Plana eliminacije HCFC supstanci koje oštećuju ozonski omotač“. Radionica je imala za cilj da javnost upozna sa Planom eliminacije HCFC supstaci, rokovima za eliminaciju ovih supstanci, aktivnostima predviđenim ovim planom, nacionalnim zakonodavstvom koje reguliše ovu oblast i oblast upravnja otpadom.

- **15.09.2011.god.** - U organizaciji Agencije za zaštitu životne sredine i Unije poslodavaca Crne Gore, uz podršku Delegacije EU u Crnoj Gori, održana je Konferencija na temu: „Ekonomski i ekološki razvoj Crne Gore“.
- Publikacija brošure „Ekonomski i ekološki razvoj Crne Gore“.
- Povodom **16.septembra** - Međunarodnog dana zaštite ozonskog omotača, predstavnici Agencije za zaštitu životne sredine posjetili su OŠ „Milorad Musa Burzan“ i SEŠ „Mirko Vešović“ u Podgorici i održali prezentacije na temu: Zaštita ozonskog omotača. Prezentacije su imale za cilj da promovišu zaštitu životne sredine, podižu svijest i edukuju učenike osnovnih i srednjih škola o značaju i neophodnosti zaštite ozonskog omotača, kao i najčešćim oblicima njegovog uništavanja.
- **23.09.2011.god.** - Završen je projekat „Očistimo Moraču“, koji je za cilj imao uklanjanje teških objekata (olupina, metala i drugog kabastog otpada) iz korita rijeke Morače. Ovaj projekat predstavlja doprinos brizi za životnu sredinu i poštovanje ekoloških standarda, kao najboljeg okvira za trajnu valorizaciju prirodnih posebnosti države.
- **10.10.2011.god.** - Održana je Press konferencija Agencije za zaštitu životne sredine, povodom završenog Likovnog konkursa učenika osnovnih škola u Crnoj Gori na temu zaštite ozonskog omotača. Na adresu Agencije, stiglo je 214 radova iz 21 osnovne škole u Crnoj Gori. Kao što je prвobitno bilo predviđeno, od pristiglih radova, odabранo je 12, koji će predstavljati zvaničan kalendar Agencija za zaštitu životne sredine za 2012.godinu.
- **21.10.2011.god.** - Agencija za zaštitu životne sredine sprovela je ekološku akciju čišćenja na lokaciji Savinog potoka. U akciji čišćenja Savinog potoka pored zaposlenih u Agenciji za zaštitu životne sredine, građana koji gravitaraju u tom području, predstavnika OŠ „Vladimir Nazor“, MZ „Jedinstvo“ učestvovali su i pripadnici Vojske Crne Gore , JP „Zelenilo“ i „JP Čistoća“.
- Povodom **Dana klimatskih promjena**, Agencija za zaštitu životne sredine u saradnji sa Coca-Cola volonterima, JP Zelenilo, Udruženjem Gorana Podgorica i Centrom za zaštitu i proučavanje ptica, pošumila je dio brda Gorica, kako bi se ublažili efekti požara koji su ovog ljeta uništili četiri hektara šume na tom području.
- **04.11.2011.god.** - U organizaciji Agencije za zaštitu životne sredine, održana je Press konferencija, povodom potpisivanja ugovora sa izabranim konsultantima za izradu pripremne faze projekta: „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“. Projekat realizuje Vlada Crne Gore u saradnji sa Svjetskom bankom, a jedinica za implementaciju projekta je Agencija za zaštitu životne sredine.

- **14.11.2011.god.** - Potpisana je Sporazum o saradnji o pitanjima zaštite životne sredine i održivog razvoja između Agencije za zaštitu životne sredine i Multidisciplinarnog obrazovnog centra »PaMark«. Cilj projekta je jačanje ekoloških inicijativa te prepoznatljivost problema zaštite životne sredine među glavnim planskim i razvojnim prioritetima u Crnoj Gori, kroz poštovanje principa održivog razvoja i ustavnog određenja Crne Gore kao ekološke države.

- **19.11.2011.god.** - U okviru petog Kids Fair – Dječijeg sajma u Podgorici, kao dio programa koji za cilj ima podizanje nivoa ekološke svijesti, Agencija za zaštitu životne sredine, u saradnji sa organizatorom sajma, Career team-om, organizovala je kviz pod nazivom „EKO PITALICA“.

- **30.11.2011.god.** - U organizaciji Agencije za zaštitu životne sredine i Koordinacionog tima Vlade Crne Gore za implementaciju Komunikacione strategije o evroatlantskim integracijama Crne Gore, održan je Okrugli sto na temu: „Zaštita životne sredine i NATO“.

- Publikacija brošure „Zaštita životne sredine i NATO“.

- **02.12.2011.god.** - Održana je Press konferencija povodom Prezentacije filma: „Kanjon Tare“. „Kanjon Tare“ je filmska priča o živom svijetu područja kanjona Tare i Durmitora snimljena visoko-specijalizovanom tehnikom, koja na izuzetan način predstavlja prirodne vrijednosti ovog područja, onako kako to do sada nije rađeno u Crnoj Gori.

- **09. i 10.12. 2011.god.** - Održan je Sajam praksi na kome je učestvovalo preko 30 organa državne uprave i preko 20 privatnih kompanija. Među njima se predstavila i Agencija za zaštitu životne sredine, koja će omogućiti praksu za 5 studenata, sa Prirodnno-matematičkog fakulteta (Odsjek biologija), Metalurškog i Farmaceutskog fakulteta.

- **Učešće i organizaciji aktivnosti u kampanji „Ekološka nit koja nas spaja“**

- **30.04. do 07.05.2011.god.** - Izložba karikatura u Delta sitiju, pod nazivom „Nije smiješno“ grupe autora (Luka Lagator, Darko Drljević, Mirko Žulić, Čarli Đukić, Goran Šćekić) u organizaciji Agencije za zaštitu životne sredine i Ministarstva održivog razvoja i turizma;

- **07.05.2011.god.** - Modna revija kolekcije modela od recikliranog materijala, u organizaciji Agencije za zaštitu životne sredine i Ministarstva održivog razvoja i turizma. Manekeni su bili dječaci iz dječijeg vrtića „Đina Vrbica“;

- **18.05.2011.god.** - U organizaciji Agencije za zaštitu životne sredine, prezentacija „Ozonski omotač, čuvar života na zemlji“ u OŠ „Đoko Prelević“ na Ublima;

- **20.05.2011.god.** - U organizaciji Agencije za zaštitu životne sredine, prezentacija "Ozonski omotač, čuvar života na zemlji" u OŠ „Dušan Obradović“ na Žabljaku.

8. Stručno usavršavanje

- Obuka na temu: „**Crna Gora na putu u NATO**”, Uprava za kadrove;
- Radionica na temu: „**Društveno odgovorno poslovanje i biznis sektor u Crnoj Gori**”, u organizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma - Odjeljenja za podršku Nacionalnom savjetu za održivi razvoj;
- Prisustvo na Okruglom stolu, u organizaciji NVO „Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore“ na temu: „**Ptičja direktiva i „zeleno“ zakonodavstvo Crne Gore**“;

U periodu 07.-10.11.2011.god., u sklopu **Twinning projekta**, sa Ministarstvom zaštite životne sredine, zemljišta i mora Republike Italije, održana je prva u nizu obuka usmjerenih na jačanje kapaciteta Agencije za zaštitu životne sredine za uspostavljanje Informacionog sistema zaštite životne sredine.

04. ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE

U okviru unutrašnje organizacije Agencije za zaštitu životne sredine, pored ostalih, formirano je i Odjeljenje za inspekcijske poslove. Poslove inspekcijskog nadzora sprovodi Ekološka inspekcija, prvenstveno nad primjenom Zakona o inspekcijskom nadzoru kojim se uređuju načela inspekcijskog nadzora, način i postupak vršenja inspekcijskog nadzora, obaveze i ovlašćenja inspektora i druga pitanja od značaja za vršenje inspekcijskog nadzora.

Ekološka inspekcija trenutno ima 14 izvršilaca:

- Glavni Ekološki Inspektor;
- 1 Ekološki inspektor za sprovođenje nadzora na sjeveru Crne Gore;
- 5 inspektora za sprovođenje nadzora za centralno i južno područje Crne Gore;
- 5 inspektora zaposlenih po Ugovoru o djelu;
- 1 pravnik (za vođenje prekršajnih postupaka);
- 1 službenik za tehničko - administrativne poslove.

Ekološka inspekcija je, na osnovu zakonske regulative koja se odnosi na zaštitu životne sredine, u periodu od 01.01.2011. do 20.12.2011. godine izvršila određeni broj inspekcijskih nadzora i donijela rješenja koja se odnose na preuzimanje mjera i radnji u cilju sprječavanja zagađenja životne sredine i otklanjanja utvrđenih nepravilnosti.

U strukturi inspekcijskih pregleda najveći broj se odnosi na redovne preglede i to u sljedećim oblastima:

- upravljanje opasnim otpadom;
- zaštita kvaliteta vazduha;
- ispuštanja tehnoloških voda;
- dostavljanje informacija za katastar zagađivača;
- kontrola preuzetih obaveza po dobijenim ekološkim saglasnostima;

- nivo jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja;
- kontrola zaštite zaštićenih područja, zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta i dr.

Ekološka inspekcija je u toku 2011. godine:

- izvršila **2259 inspekcijskih nadzora** (usmene opomene za manje nepravilnosti pri radu, preventivna ukazivanja na način odlaganja otpada i dr.);
- donijela **897 rješenja** koja se odnose na preduzimanje određenih mjera i radnji u cilju otklanjanja utvrđenih nepravilnosti;
- podnijela **5 krivičnih prijava, i to protiv:**
  1. Klikovac Mladen, Podgorica, zbog postojanja sumnje da je dana 13.09.2011. godine na lokaciji Šarova topola, selo Mataguži u Zeti, vršio **nelegalnu eksploataciju šljunka iz Skadarskog jezera**, čime je izvršio krivično djelo krađa zaštićenog prirodnog dobra iz člana 311 Krivičnog Zakonika Crne Gore;
  2. NN lica, zbog postojanja sumnje da je krajem avgusta 2011. godine zapalio stablo skadarskog duba (*Quercus robur scutariensis*) endemične vrste, čime je izvršio krivično djelo **uništenje i oštećenje zaštićenog prirodnog dobra** iz člana 310 stav 1 Krivičnog Zakonika Crne Gore.
  3. Klikovac Mladen, Podgorica, zbog postojanja sumnje da je dana 16.10.2011. godine na lokaciji Šarova topola selo Mataguži u Zeti – zona Nacionalnog parka vršio **nelegalnu eksploataciju šljunka iz Skadarskog jezera**, čime je izvršio krivično djelo oštećenje zaštićenog prirodnog dobra iz člana 310 Krivičnog Zakonika Crne Gore;
  4. Rašović Mladen, Podgorica, zbog postojanja sumnje da je dana 18.10.2011. godine na lokaciji Šarova topola selo Mataguži u Zeti – zona Nacionalnog parka vršio **nelegalnu eksploataciju šljunka iz Skadarskog jezera**, čime je izvršio krivično djelo oštećenje zaštićenog prirodnog dobra iz člana 310 Krivičnog Zakonika Crne Gore;
  5. DOO „Međunarodna građevinsko-razvojna korporacija“ Herceg Novi, kao pravnog lica i Yury Dolgulev kao odgovorno lice u pravnom licu zbog toga što nijesu održavali i kontrolisali ispravnost rezervoara i prateće instalacije i tako izazvali kontaminaciju zemljišta i mora zagađujućim materijama, čime je izvršio krivično djelo **nepreduzimanje mjera zaštite životne sredine** iz člana 304 Krivičnog Zakonika Crne Gore.
- **podnijela 18 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, i to protiv:**
  1. Ad „PUT“-Bar, odgovorno lice Milenko Lero:
Prekršaj iz člana 73 stav 1 tačka 4 i stav 2 a u vezi člana 56 stav 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru - zbog neizvršenja rješenja ekološkog inspektora;

1. Ad „PUT“-Bar, odgovorno lice Milenko Lero:

Prekršaj iz člana 73 stav 1 tačka 4 i stav 2 a u vezi člana 56 stav 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru - zbog neizvršenja rješenja ekološkog inspektora;

2. Filozofski fakultet, odgovorno lice Blagoje Cerović:

Prekršaj iz člana 69 stav 1 tačka 1 i stav 2, a u vezi člana 25 stav 1 Zakona o životnoj sredini – zbog toga što nijesu obavijestili Agenciju o udesu koji se dogodio dana 05.01.2011, na način što se uslijed oštećenja i probijanja zida podzemnog rezervoara za centralno grijanje u zemljište izlilo oko 6 tona lož ulja;

3. JZU Dom zdravlja Bijelo Polje, odgovorno lice Rasim Agić:

Prekršaj iz člana 49 stav 1 tačka 5 i stav 2, a u vezi člana 15 Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti – zbog toga što je utvrđeno da profesionalno izložena lica ne ispunjavaju zdravstvene uslove za rad sa izvorima jonizujućeg zračenja, tj. ne posjeduju Izvještaje o izvršenom periodičnom ljekarskom pregledu;

4. Doo „Pantomarket“ (svinjogojska farma), Herceg Novi, odgovorno lice Bojanic Branko:

Prekršaj iz člana 73 stav 1 tačka 4 i stav 2 a u vezi člana 56 stav 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru - zbog neizvršenja rješenja ekološkog inspektora;

5. JP Aerodromi Crne Gore, odgovorno lice Gorica Raičević:

Prekršaj iz člana 73 stav 1 tačka 4 Zakona o inspekcijskom nadzoru i člana 49 stav 1 tačka 8 i stav 2, a u vezi člana 20 Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti - zbog neizvršenja rješenja ekološkog inspektora;

6. Doo „Trans Petrol“, odgovorno lice Slavko Kračković:

Prekršaj iz člana 75 stav 1 tačka 3, a u vezi člana 32 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom–zbog toga što su deponovali komunalni otpad pomiješan sa građevinskim otpadom i zemljanim iskopom, na lokaciji Mahala u blizini korita rijeke Morače, odnosno obavljali djelatnost sakupljanja odnosno transporta otpada bez dozvole;

7. „Gradnja inžinjering“ doo, odgovorno lice Ranko Nikčević:

Prekršaj iz člana 76 stav 1 tačka 5, a u vezi člana 46 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom- zbog toga što ispuštao otpadna ulja u vode, tlo i zemljište;

8. Siniša Kovačević:

Prekršaj iz člana 73 stav 1 tačka 4 Zakona o inspekcijskom nadzoru – zbog neizvršenja rješenja ekološkog inspektora;

9. „Opšta bolnica Bijelo Polje“, odgovorno lice Tomislav Jeremić:

Prekršaj iz člana 73 stav 1 tačka 4 Zakona o inspekcijskom nadzoru – zbog neizvršenja rješenja ekološkog inspektora;

10. Velimirović company international velco“, Danilovgrad, odgovorno lice Velimirović Dragan:

Prekršaj iz člana 35 stav 1 tačka 2 i stav 2 a u vezi člana 27 stav 1 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu - zato što su dana 17.05.2011. palili komunalni i druge vrste otpada nastalog radom fabrike;

11. Crnogorski elektroprenosni sistem“, odgovorno lice Dragan Laketić:

Prekršaj iz člana 69 stav 1 tačka 1, a u vezi člana 25 stav 1 Zakona o životnoj sredini - zato što nisu obavijestili Agenciju o akcidentu – izlivanje velike količine transformatorskog ulja u životnu sredinu;

12. „Fratini“, odgovorno lice Naser Toskić:

Prekršaj iz člana 73 stav 1 alineja 4 i stav 2 a u vezi člana 56 stav 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru – zbog neizvršenja rješenja;

13. Zoran Rajković :

Prekršaj iz člana 73 stav 1 alineja 4 a u vezi člana 56 stav 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru – zbog neizvršenja rješenja;

14. Sead Bajra:

Prekršaj iz člana 73 stav 1 alineja 4 a u vezi člana 56 stav 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru – zbog neizvršenja rješenja;

15. doo Kisjelica, odgovorno lice Velimir Vešković:

Prekršaj iz člana 73 stav 1 alineja 4 i stav 2 a u vezi člana 20 i člana 56 stav 1 Zakona o inspekcijskom nadzoru – zbog neizvršenja rješenja;

16. Aco Novović:

Prekršaj iz člana 119 stav 1 tačka 30, a u vezi člana 94 Zakona o zaštiti prirode – zbog neizvršenja rješenja;

17. Doo Neksan , odgovorno lice Miodrag Davidović:

Prekršaj iz člana 73 stav 1 tačka 4, a u vezi člana 20 Zakona o inspekcijskom nadzoru- zbog neizvršenja rješenja;

18. PZU IVAVENT, Kotor, odgovorno lice Branko Ivanović:

Prekršaj iz člana 73 stav 1 tačka 4, a u vezi člana 20 Zakona o inspekcijskom nadzoru - zbog neizvršenja rješenja.

– **Podnijela 13 prekršajnih naloga:**

1. Fiz.lice Dejan Bogojević, Podgorica:

Prekršaj iz člana 75 stav 4 u vezi člana 32 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom;

2. Fiz. lice Velimir Rajković, Podgorica:

Prekršaj iz člana 75 stav 4 u vezi člana 32 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom;

3. Fiz.lice Cvetislav Radević, Podgorica:

Prekršaj iz člana 75 stav 4 u vezi člana 32 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom;

4. Fiz. Lice Zindović Zoran, Nikšić:

Prekršaj iz člana 75 stav 4 u vezi člana 32 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom;

5. Fiz.lice Almir Ficić, Ulcinj:

Prekršaj iz člana 75 stav 2 u vezi člana 22 Zakona o upravljanju otpadom;

6. „Daž“ , H.Novi:

Prekršaj iz člana 76 stav 1 tačka 5 u vezi člana 46 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom;

7. Trapara Srđan , H.Novi:

Prekršaj iz člana 76 stav 2 tačka 5 a u vezi člana 46 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom;

8. Branko Ugrenović, Bar:

Prekršaj iz člana 75 stav 4 a u vezi sa članom 32 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom;

9. Krsto Vujović, Bar:

Prekršaj iz člana 75 stav 4 u vezi sa čl. 32 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom;

10. Sreto Brežanin, Bar

Prekršaj iz člana 75 stav 4 u vezi sa čl. 32 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom;

11. Sadat Borančić, Bar:

Prekršaj iz člana 75 stav 4 u vezi sa članom 32 stav 1 Zakona o upravljanju otpadom;

12. Sadat Borančić, Bar:

Prekršaj iz člana 76 stav 4 u vezi sa članom 12 Zakona o upravljanju otpadom;

13. Marco Innocenti, Italija:

Prekršaj iz člana 119 stav 3 Zakona o zaštiti prirode.

Devet prekršajnih postupaka je pokrenuto zbog neizvršenja rješenja u 2011. godini, tri zbog neizvršenja rješenja u 2010. godini i šest prekršajnih postupaka je pokrenuto zbog nepoštovanja materijalnih propisa iz oblasti životne sredine. Prekršajni nalozi su podnijeti zbog nepoštovanja materijalnih propisa iz oblasti životne sredine.

Na osnovu Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja (»Sl.list RCG«br.56/09) i Međunarodno ratifikovanih ugovora i konvencija (Bečka konvencija, Bazelska konvencija, Montrealski protokol, CITES konvencije i druge), ekološka inspekcija je:

- izvršila **42707** kontrola na radioaktivnost roba pri uvozu u saradnji sa JU«Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore», Podgorica i »Institut za crnu metalurgiju« AD Nikšić i na osnovu izvještaja odobrila uvoz;
- kontrolisala **332** dozvole za promet otpada na graničnim prelazima;
- kontrolisala **36** dozvola prometa izvora ionizujućih zračenja na graničnim prelazima;

- kontrolisala **18** dozvola za promet roba koja sadrži supstance koje oštećuju ozonski omotač na graničnim prelazima;
- kontrolisala **33** dozvole za sakupljanje, otkup i promet biljaka i životinja;
- kontrolisala **11** dozvola za promet opasnog otpada;
- kontrolisala **135** dozvola za uvoz polovnih mašina;
- kontrolisala **21** dozvolu za obavljanje djelatnosti održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili alternativne supstance.

Po rješenjima ekološke inspekcije u prethodnom periodu izvršeno je **6 sanacija terena** zagađenog većim količinama otpadnog mineralnog ulja. Jedna lokacija je u Podgorici (plato ispred DZ „Stari Aerodrom“ - 14.400 kg zauljanog zemljišta), tri u Nikšiću (lokacija 1: fabrika za proizvodnju betona sa separacijom šljunka preduzeća Gradnja inžinjering - 1960 kg miješanog i zauljanog otpada; lokacija 2: bivše skladište sekundarnih sirovina „Luminiscencija“-4000 kg miješanog i zauljanog otpada; lokacija 3: Crnogorski elektroprenosni sistem - trafostanica Zvjerinjak - 34430 kg), jedna u Tivtu (Adriatic Marinas - 48160 kg kontaminiranog zemljišta) i jedna u Risnu - čišćenje na lokaciji bivšeg Eksport bilja (67 t zauljanog zemljišta, 29 t zauljanih voda, 3 t otpadnog mazuta). Zagađivači su angažovali firmu d.o.o Hemosan iz Bara, koja ima dozvolu sa sakupljanje i izvoz te vrste otpada i izvršili sanaciju kontaminiranih terena.

Po nalogu ekološke inspekcije Plan upravljanja opasnim otpadom je izradilo i na njega dobilo saglasnost 30 subjekata, a njih 41 je izradilo Plan upravljanja opasnim otpadom i predali Ministarstvu na davanje saglasnosti.

Na osnovu Uredbe o zagađujućim materijama u tečnim gorivima naftnog porijekla (“Sl.List CG“ br.39/10), Ministarstvo održivog razvoja i turizma je na prijedlog Agencije za zaštitu životne sredine donijelo Program praćenja kvaliteta goriva naftnog porijekla za 2011. godine (“Sl.List CG“, br. 20/11).

Programom praćenja kvaliteta goriva vrši se provjera goriva koja se stavljuju na crnogorsko tržište i koriste se u prevoznim sredstvima.

Ekološki inspektor je svim distributerima donio rješenje kojim je naložio da se obezbijedi program praćenja kvaliteta goriva, zaključivanjem ugovora sa pravnim licem, koje ima dozvolu za uzorkovanje i laboratorijsku analizu od Agencije za zaštitu životne sredine.

Realizacija Programa je počela 01. juna 2011. godine i za ljetnji period je završena dana 27.09.2011. godine. Na teritoriji Crne Gore je uzeto 137 uzoraka goriva sa benzinskih pumpi, kao i 10 uzoraka sa skladišta »Jugopetrol« ad Kotor, koji su smješteni u Luci Bar. Dosadašnje analize su pokazale da ispitivana goriva ne prelaze propisane granične vrijednosti zagađujućih materija, odnosno, da zadovoljavaju propisane zahtjeve – standard MEST EN 228 (za motorne benzine), kao i standard MEST EN 590 (za dizel gorivo) u skladu sa Uredbom o graničnim vrijednostima sadržaja zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla.

Ekološka inspekcija je donijela 30 rješenja subjektima koji se bave djelatnošću održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili alternativne supstance kojim je naložila da uđu u proceduru dobijanja dozvole za obavljanje djelatnosti od Agencije za zaštitu životne sredine. Dozvolu je dobio 21 subjekat a ostali su u proceduri dobijanja. Manji broj frigo majstora je odustao zbog nemogućnosti nabavke potrebne opreme i prostora za obavljanje djelatnosti. Takođe, rješenjima im je naloženo da potpišu ugovor o tehničko-poslovnoj saradnji za preuzimanje opasnog otpada, sa ovlašćenim sakupljačem ove vrste otpada.

U toku 2011.godine ekološki inspektor je donio određeni broj rješenja kojima su nalagana neophodna mjerena uticaja rada kamenoloma na životnu sredinu, izrada planova upravljanja opasnim otpadom, izrada Elaborata procjene uticaja rada kamenoloma na životnu sredinu i dobijanja saglasnosti na isti od Agencije za zaštitu životne sredine. Kamenolomu na ležištu „Nalježići“ Grbalj, u vlasništvu JKP,,Kotor“ zabranjena je eksploracija građevinsko-tehničkog kamena do dobijanja saglasnosti na Elaborat procjene uticaja rada kamenoloma na životnu sredinu od Agencije za zaštitu životne sredine.

Postupajući po rješenju ekološkog inspektora AD »Luka Bar« je angažovala JU CETI iz Podgorice da izvrše sva potrebna mjerena i ispitivanja na terminalu za rasute rude nikla i rude cinka sa aspekta uticaja istih na zdravlje ljudi i životnu sredinu. U akvatorijumu Luke Bar instalirane su mjerne stanice za mjerjenje kvaliteta vazduha i vode. Izgradjena je peronica sa separatorom za otpadne vode, za pranje donjeg postroja teških kamiona i točkova u cilju sprječavanja raznošenja prašine od ruda (rasutih tereta) na saobraćajnice. Takođe, obezbijedjena je cistijerna za prskanje prilaznog puta terminalu rasutih tereta i rotaciona četka za čišćenje platoa terminala od prašine.

Poseban akcenat u prethodnom periodu je stavljen na sistem stavljanja vozila na tržište, preuzimanje, sakupljanje i obradu otpadnih vozila. Deponija DOO Podgorica je 14.01.2011. godine od Agencije za zaštitu životne sredine dobila dozvolu za obradu opasnog otpada (otpadnih vozila).

Za punu primjenu Zakona o upravljanju otpadom, odnosno za vršenje inspekcijskog nadzora nad ovim zakonom, kao i obaveze Agencije za zaštitu životne sredine o vođenju registra podataka o nastajanju i upravljanju otpadom shodno čl. 44 ovog zakona, nisu se stekli uslovi. Ovo iz razloga što u Crnoj Gori, osim deponije „Livade“ - Podgorica, nijesu izgrađene regionalne sanitarnе deponije i reciklažni centri, za čiju su izgradnju i početak rada odgovorne jedinice lokalne samouprave.

Pored pomenutih razloga koji uslovjavaju primjenu Zakona o upravljanju otpadom, postoji još niz ograničavajućih faktora za primjenu istog kao što je npr. nepostojanje propisne deponije (postrojenja) za medicinski otpad i veterinarski otpad, nepostojanje konačnih odlagališta za opasan otpad, upravljanje industrijskim otpadom-sličnom komunalnom otpadu i ostalo.

Shodno članu 74 ovog zakona ekološka inspekcija vrši nadzor nad upravljanjem opasnim otpadom, a lokalna uprava nad upravljanjem bezopasnim otpadom.

Sve ovo znači da je odgovornost za rješenje problema sa komunalnim otpadom u lokalnim samoupravama, koje moraju stvoriti infrastrukturne, kadrovske, kontrolne, kaznene i edukativne mehanizme za potpunu primjenu propisa i zakonskih obaveza. Vlada mora obezbijediti sve sistemske pretpostavke i potrebnu infrastrukturu tj. sve implementacione mehanizme za sprovođenje ovog i drugih zakona iz oblasti zaštite životne sredine.

Navike i odnos prema životnoj sredini, odnosno ekološka svijest, se moraju mijenjati kod svih nas. Jedan od osnovnih načina za to je edukacija sa kojom bi se trebalo početi još u predškolskom uzrastu i nastaviti kroz sistem obaveznog obrazovanja. Na taj način bi se svijest o potrebi očuvanja životne sredine mnogo ranije i bolje ugradila u cijelokupno društvo. Drugi način je pooštrena kaznena politika za eventualne prestupe iz oblasti životne sredine. Kad je u pitanju kaznena politika u narednom periodu očekujemo značajnije rezultate, jer od 01.09.2011. počeo je da se primjenjuje novi Zakon o prekršajima koji donosi kvalitetnija rješenja iz ove oblasti i znatno sužava prostor počiniocima da izbjegnu plaćanje kazne. Propisane kazne za prekršaje iz zakona iz oblasti životne sredine su: za pravno lice od 5000 - 20 000 eura; za odgovorno lice u pravnom licu 250 -1000 eura; za preduzetnike od 150 do 6000 eura; i za fizičko lice od 200-1000 eura. U završnoj je fazi izrada novog Zakona o komunalnim djelatnostima i Zakona o upravljanju otpadom koji će biti usklađeni sa najnovijim izmjenama direktivama Evropske unije. Ovim zakonima će biti otklonjeni neki nedostaci koji su uočeni u zakonskoj regulativi u prethodnom periodu u organizacionom smislu, a takođe biće značajno pooštrena i kaznena politika iz ove oblasti.

Ekološka inspekcija je u prethodnom periodu donosila rješenja kojima je subjektima nadzora naložila da obave prijave djelatnosti za plaćanje posebne naknade za upravljanje otpadom. Pomenuta rješenja su uglavnom donešena subjektima koji se bave ambalažiranjem robe ili uvozom ambalaže, ambalažirane robe, uvozom i distribucijom motornih ulja na tržište Crne Gore, električne i elektronske opreme, motornih vozila, baterija i akumulatora.

U Agenciji za zaštitu životne sredine instaliran je poseban softverski program - RAIS (Regulator authority information system) koji predstavlja bazu podataka za sada poznatih svih izvora ionizujućih zračenja. Instalacija sistema i obuka je počela 12. oktobra 2009. godine. Rais se kontinuirano upotpunjuje novim informacijama do kojih Agencija dolazi kroz inspekcijski nadzor i kroz postupke izdavanja dozvola novim korisnicima za obavljanje radijacione djelatnosti.

Ekološka inspekcija je napravila Izvještaj o stanju životne sredine u AD Radoje Dakić kojim je popisan sav opasan otpad koji se nalazi u toj fabrići nakon prestanka rada. Izvještaj je proslijeđen relevantnim institucijama sa ciljem preuzimanja obaveze praćenja otpada sa te lokacije.

U skladu sa Uredbom o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine, ekološka inspekcija je za 2010. godinu dostavila podatke o količinama opasnog otpada koje se stvaraju u deponijama u privrednim subjektima. Agencija za zaštitu životne sredine je po tom osnovu donijela rješenja za naplatu naknade. Ovom Uredbom regulisano je i plaćanje naknade po osnovu korišćenja ložišnih postrojenja i postrojenja za električnu energiju instalirane snage veće od 1 MW. Na osnovu rezultata mjerenja emisije iz stacionarnih izvora donose se rješenja za naplatu naknade.

Ekološka inspekcija, uporedo sa redovnim aktivnostima, aktivno učestvuje u okviru realizacije Projekta: „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje sanacije“. Projekat se realizuje između Svjetske banke i Vlade Crne Gore i obuhvata moguću sanaciju prepoznatih ekoloških crnih tačaka (prioritetnih lokacija): Kombinat aluminijuma Podgorica (bazen crvenog mulja i deponija industrijskog otpada); Željezara Nikšić (deponija industrijskog otpada); Jadransko Brodogradilište Bijela (deponija industrijskog otpada - grit); TE Pljevlja (deponija pepela i šljake „Maljevac“) i Gradac Pljevlja („Šuplja Stijena“).

Agencija za zaštitu životne sredine je obrazovala Ekspertsku komisiju za procjenu stabilnosti brane bazena crvenog mulja u Kombinatu aluminijuma Podgorica. Zadatak komisije je bio da nakon analize raspoložive dokumentacije i uvida u stvarno stanje brane predloži aktivnosti koje se moraju preduzeti kako bi se sagledalo ukupno stanje stabilnosti brane. Na osnovu preporuka iz izvještaja Komisije, ekološka inspekcija je predočila adekvatna rješenja KAP-u.

Jedna od aktivnosti ekološke inspekcije je takođe, i aktivnost na implementaciji integralnog katastra zagađivača kojom se identifikuju zagađivači životne sredine u Crnoj Gori kako po vrsti i obliku, tako i intenzitetu zagađivanja. Katastar zagađivača se radi u cilju prikupljanja i dostavljanja podataka o ispuštanju, prenosu i odlaganju zagađujućih materija i otpada u životnu sredinu, za potrebe vođenja informacionog sistema.

Cilj ekološke inspekcije je prvenstveno, sprovođenje propisa iz oblasti zaštite životne sredine koje će obezbijediti cijelovito osnivanje kvaliteta životne sredine kao osnovni preduslov zdravog i održivog razvoja, kao i da pravovremeno obezbijedi kontrolu i sprječavanje zagađenja na samom izvoru, odnosno njegovo svođenje na najmanju moguću mjeru, kako bi se izbjegle negativne posljedice po zdravlje ljudi i životnu sredinu.

Inspekcija je prepoznala potrebu da nađe saveznike kako bi se eventualni rizici po životnu sredinu na vrijeme otklonili i kako bi se očuvao zajednički interes. Zbog toga je saradnja sa građanima, NVO i relevantnim institucijama ključ do zajedničkog uspjeha.

05. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE

U periodu januar-decembar 2011.godine, zaposleni ove Službe, izvršavali su poslove, koji su bili planirani i uslovjeni zakonskim i podzakonskim aktima.

1. Budžet

Služba za opšte poslove i finansije je u saradnji sa ostalim organizacionim jedinicama izvršila obradu prijedloga Budžeta za Agenciju za zaštitu životne sredine za 2011.godinu i u traženoj formi Ministarstvu finansijskih (Budžetski cirkular) isti dostavila blagovremeno, u predvidjenom roku. Na osnovu toga, usvojen je Budžet za 2011. godinu u iznosu od 1,110,297.33 eura.

Tabelarni prikaz usvojenog budžeta za 2011 godinu

Funkcionalna klasifikacija	Ekonomска klasifikacija	Opis	Iznos
41504		Agencija za zaštitu životne sredine	1,110,297.33
3011		Program: Monitoring, analiza i izvještavanje o životnoj sredini	1,110,297.33
4	Izdaci		1,110,297.33
41	Tekuci izdaci		1,090,514.08
411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca		434,257.92
0560	4111	Neto zarade	254,462.81
0560	4112	Porez na zarade	36,328.35
0560	4113	Doprinosi na teret zaposlenog	96,843.59
0560	4114	Doprinosi na teret poslodavca	41,175.00
0560	4115	Opštinski prirez	5,448.17
412	Ostala lična primanja		34,430.40
0560	4124	Naknada za stanovanje i odvojen život	11,150.15
0560	4129	Ostale naknade	6,080.25
413	Rashodi za material i usluge		590,971.69
0560	4131	Rashodi za material	32,848.53
0560	4132	Rashodi za službena putovanja	8,314.88
0560	4133	Rashodi za reprezentaciju	12,743.10
0560	4134	Rashodi za energiju	44,600.83
0560	4135	Rashodi za telefonske usluge	6,371.55
0560	4136	Rashodi za poštanske usluge	637.15
0560	4137	Bankarske usluge i negativne kursne razlike	637.15
0560	4139	Ugovorenje usluge	484,818.50
414	Tekuće održavanje		4,854.15
0560	4142	Tekuće održavanje građevinskih objekata	2,854.15
0560	4143	Tekuće održavanje opreme	2,000.00
0560	416	Renta	25,999.92
	4161	Zakup objekta	25,999.92
44	Kapitalni izdaci		19.783.25
441	Kapitalni izdaci		19.783.25
0560	4415	Izdaci za opremu	19.783.25

Agencija za zaštitu životne sredine, kao potrošačka jedinica Budžeta Crne Gore, za 2011.godinu, preko Službe za opšte poslove i finansije, je obezbijedila redovno servisiranje, odnosno izmirenje obaveza tekućeg budžeta - tekućih izdataka prema povjeriocima, tj. dobavljačima, ugovorenih obaveza. Takođe, na sličan način je izvršena realizacija i kapitalnih izdataka - Kapitalnog budžeta Agencije za 2011.godinu.

Izvršenje budžeta na dan 31.12.2011.

St.	FP	I	Plan budžeta	Tekući budžet	Otpušteno	Zahtjevano	Naplaćeno	Plaćeno	Čvrste obaveze	Varant
4111	0560	B	254,462.81	245,462.81	240,875.13	240,501.47	0.00	240,501.47	240,875.15	0.00
4112	0560	B	36,328.35	33,328.35	32,356.38	32,306.19	0.00	32,306.19	32,356.38	0.00
4113	0560	B	96,843.59	87,843.59	86,284.49	86,150.64	0.00	86,150.64	86,284.49	0.00
4114	0560	B	41,175.00	37,175.00	36,242.18	36,186.40	0.00	36,186.40	36,242.18	0.00
4115	0560	B	5,448.17	4,948.17	4,853.23	4,408.58	0.00	4,408.58	4,853.23	0.00
4121	0560	B	11,150.15	0.15	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
4122	0560	B	6,080.25	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
4124	0560	B	13,200.00	8,000.00	7,700.00	6,270.00	0.00	6,270.00	6,600.00	1,100.00
4127	0560	B	4,000.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
4131	0560	B	32,848.53	32,848.53	32,848.53	32,848.48	0.00	32,848.48	32,848.53	0.00
4132	0560	B	8,314.88	8,314.88	8,314.88	8,307.92	0.00	8,307.92	8,314.88	0.00
4133	0560	B	12,743.10	12,743.10	12,743.04	4,108.75	0.00	4,108.75	11,681.12	1,061.92
4134	0560	B	44,600.83	40,140.83	40,140.83	21,381.15	0.00	21,381.15	36,424.14	3,716.69
4135	0560	B	6,371.55	6,371.55	6,371.52	6,371.52	0.00	6,371.52	6,371.52	0.00
4136	0560	B	637.15	637.15	637.15	637.15	0.00	637.15	637.15	0.00
4137	0560	B	637.15	637.15	637.15	523.61	0.00	523.61	637.15	0.00
4139	0560	B	484,818.50	489,278.50	489,278.40	488,599.50	0.00	488,599.50	489,278.40	0.00
4139	0560	D	0.00	0.00	0.00	10,386.95	0.00	10,386.95	11,937.50	0.00
4139	0560	K	0.00	0.00	0.00	12,657.05	0.00	12,657.05	66,992.13	0.00
4139	0560	N	800,000.00	711,930.40	711,929.64	669,910.56	0.00	669,910.56	711,929.64	0.00
4142	0560	B	2,854.15	2,854.15	2,854.15	1,974.90	0.00	1,974.90	2,616.35	237.80
4143	0560	B	2,000.00	2,000.00	2,000.00	793.46	0.00	793.46	1,833.37	166.63
4161	0560	B	25,999.92	25,999.92	25,999.90	2,420.00	0.00	2,420.00	23,833.24	2,166.66
4415	0560	B	19,783.25	18,783.25	18,783.20	10,215.85	0.00	10,215.85	17,134.60	1,648.60
Ukupno:			1,910,297.33	1,769,297.48	1,760,849.80	1,676,960.13	0.00	1,676,960.13	1,829,681.13	10,098.30

2. Ostali ekonomsko-finansijski poslovi

1. Uplatni računi Agencije za zaštitu životne sredine

Na uplatnim računima Agencije za zaštitu životne sredine u 2011.godini uplaćena su namjenska sredstva, kako slijede:

- Naknada za ocjenu elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu -----876.972,59€
- Naknada za utvrđivanje ispunjenosti uslova za korišćenje izvora jonizujućih zračenja i drugih izvora zračenja-----7.410,00€
- Naknada za izdavanje dozvola za uvoz,izvoz i tranzit proizvoda i supstanci koje oštećuju ozonski omotač, CITES dozvola i dr.-----8.350,00€
- Administrativna taksa -----6.130,00€.
- UKUPNO -----899.462,59€

2. Izvještaj o pokretnoj i nepokretnoj imovini, kao i ostaloj opremi koju koristi Agencija za zaštitu životne sredine, dostavljen je Upravi za imovinu.

3. Urađen je i podnesen Poreskoj upravi, godišnji IOPPD obrazac.

4. Mjesečno su pripremani podaci za obračun plata, za sve službenike Agencije, na osnovu evidencije prisustva na radu službenika, kao i obračun toplog obroka i obračun bolovanja.

5. Na osnovu Zakona o zaštiti podataka o ličnosti bili smo u obavezi da Agenciji za lične podatke posaljemo Pravilo o načinu vođenja evidencije podataka o zbirkama podataka o ličnosti, zatim smo u bili u obavezi da vodimo baze podataka i da im posaljemo Evidenciju podataka o dohotku, Evidenciju podataka o video nadzoru i Evidenciju podataka za personalni dosije.

6. Agencija je od Ministarstva održivog razvoja i turizma dobila na raspolaganje dva auta marke Opel Korsa 14.04.2011 broj odluke 05D-1269/1.

7. Na zahtjev Uprave za imovinu dostavljeni su podaci o broju, vrsti, tipu i starosti službenih automobila koji su u našem vlasništvu (Shodno članu 22 Uredbe o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u svojini Crne Gore ("Sl. List CG" br.21 od 23.04.2010 god)),radi dopune zahtjeva broj 05D-2148/1 od 30.06.2011.Broj novog dopisa 05 broj D-2148/10 od 01.06.2011.

- 8. Shodno zaključcima Vlade Crne Gore broj 03-5225 od 02.06.2011 donijetih na sjednici održanoj 26.05.2011 godine dostavili smo precizne podatke o broju službenih automobila kojima raspolažemo kao i o vrsti i obimu izdataka koji proizilaze iz korišćenja vozila broj dopisa 05D-2126-1 od 13.06.2011.**

POPIS AUTOMOBILA											
Marka vozila	Toyota	Toyota	Toyota	Toyota	Toyota	Toyota	Voskwag	Renault	Renault	Opel	Opel
Tip vozila	Rav 4	Auris	Auris	Auris	Auris	Auris	Polo	Clio	Clio	Corsa	Corsa
Reg. oznaka	PGCG835	PGCG838	PGCG837	PGCG839	PGMN185	PGCG836	PGCG253	PGCG382	PGCG432	PGMN605	PGMN606
Zapremina motora	2.0D4D	2.0D4D	2.0D4D	2.0D4D	2.0D4D	2.0D4D	1.2	1.2	1.2	1.3	1.3
Vrsta goriva	Nafta	Nafta	Nafta	Nafta	Nafta	Nafta	Benzin 98	Benzin 98	Benzin 98	Nafta	Nafta
Boja vozila	Crveno	Crveno	Crveno	Crveno	Crveno	Crveno	Sivo	Tr.Vis. Sivo	Sivo	Bijela	Bijela
Br. Mjesta	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Godina proizvodnje	2008	2008	2008	2008	2008	2008	2002	1998	1998	2011	2011
Kilometraza prethodno	47302	39871	33039	19709	34618	47924	196423	198186	233760	0	0
Novo stanje	77040	52467	48378	30154	43480	62913	222792	203292	237575	3915	9200
Godišnja km	29738	12596	15339	10445	8862	14989	26369	5106	3815	3915	9200
Godišnja potrosnja od 01.01.-31.12.11	3,499	1,679	2,045	1,393	1,182	1,999	2,637	511	382	420	983
Putni nalog(kom)	1 SVE REL	1 SVE REL	1 SVE REL	1 SVE REL							

Vozni park je održavan na adekvatan način. Za svako auto vodi se posebna knjiga putnih naloga, kontrolna knjižica uz prethodno zavođenje početnog, odnosno završenog stanja kilometraže. Vodi se evidencija potrošnje goriva i maziva koji se obračunavaju za svako auto posebno po pređenih 100 km. Za sva vozila je kupljena oprema u kojoj spada : PP aparat, lanci za snijeg, trokut, sijalice, sajla za vuču.

3. Javne nabavke

U toku izvještajnog perioda, u okviru Službe za opšte poslove i finansije, obavljeni su poslovi javnih nabavki koji su propisani Zakonom o javnim nabavkama, a u okviru sredstava odobrenih planom Budžeta, po pozicijama, za 2011.godinu.

Tabelarni prikaz nabavki u toku 2011 godine:

Metod nabavke	Broj nabavki	Iznos
Otvoreni postupak javnih nabavki	3	378.800,00
Šoping	10	89.783,25
Ukupno:	13	468.583,25

Javne nabavke male vrijednosti kretale su se u okvirima koji su predvidjeni Zakonom o javnim nabavkama, a to je 10% od ostvarenog plana javnih nabavki.

Otvoreni postupak javnih nabavki, sproveden je za :

- nabavku goriva,
- kancelarijskog materijala,
- realizaciju programa monitoringa životne sredine.

Šoping metoda se odnosi na :

- nabavku pića i sredstava za higijenu,
- nabavka računarske opreme,
- održavanje i pranje motornih vozila,
- obavezno osiguranje službenika, kasko osiguranje i registracija službenih vozila,
- štampa propagadnog materijala (majice, kišobrani, bedževi, privesci...),

- izrada i priprema spota,
- nabavka propagandnog i štampanog materijala,
- medijske usluge i promotivne aktivnosti,
- objezbjedenje infrastrukture za uspostavljanje državne mreže stanica za kvalitet vazduha na lokaciji Golubovci,
- objezbjedenje infrastrukture za uspostavljanje državne mreže stanica za kvalitet vazduha na lokaciji Gradina-Pljevlja.

Princip transparentnosti, kod postupka javnih nabavki je bio maksimalno zastavljen, a dobavljači su obaveštavani o kompletном postupku, kao i mogućnostima uvida u dokumentaciju javnih nabavki.

4. Normativna djelatnost

U periodu januar-decembar 2011.godine, Služba je učestvovala u davanju prijedloga, sugestija i primjedbi na sljedeće propise:

- Predlog zakona o državnim službenicima i namještenicima;
- Izmjene i dopune Zakona o zaštiti prirode;
- Uredbu o povjeravanju poslova iz nadležnosti Agencije JU "Centar za ekotoksikološka ispitivanja CG" ;
- Prijedlog uredbe o bližem načinu i postupku ostvarivanja saradnje organa;
- državne uprave i nevladinih organizacija;
- Prijedlog uredbe o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u procesu pripreme zakona.

Agencija je u toku 2011.godine primila 65 zahtjeva za slobodan pristup informacijama od strane NVO sektora i građana, što je za skoro 95% veći broj nego u odnosu na prethodnu godinu, a ukazuje da je svijest građana o pitanjima zaštite životne sredine u porastu. Svi zahtjevi su riješeni u zakonskom roku.

Pravna služba u saradnji sa ekološkim inspektorima priprema izvještaje o broju podnijetih zahtjeva za vođenje prekršajnog postupka i broja krivičnih prijava.

Napominjemo, da u svakodnevnom radu, Služba za opšte poslove i finansije pruža pravnu pomoć Odjeljenju za inspekcijski nadzor, koja se sastoji u tumačenju propisa, izradi upravnih akata, izradi zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka i izradi krivičnih prijava.

5. Kadrovski poslovi

U periodu januar - decembar 2011.godine, sproveden je postupak javnog oglašavanja, prilikom čega su donešene 37 odluke o popunjavanju upražnjenog radnog mjeseta, putem raspisivanja javnog konkursa, u saradnji sa Upravom za kadrove. U skladu sa tim donošena su rješenja o zasnivanju radnog odnosa.

Redovno su donošena rješenja o godišnjem odmoru, rješenja o rasporedu službenika i namještenika na druga radna mjesta, prestanku radnog odnosa, kao i druga rješenja po službenoj dužnosti, zatim potvrde, ovlašćenja i dr. Izvršena je obrada raznih podataka po zahtjevima nadležnih ministarstava i drugih organa.

Vršen je unos podataka iz personalnih dosjeda službenika Agencije u KIS aplikaciju (kadrovski informacioni sistem), po izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji. Podnošeni su JPR obrasci (registracija fizičkog lica) Poreskoj upravi.

Određen je službenik koji će predstavljati Agenciju u Odboru za rodnu ravnopravnost Skupštine CG. Struktura zaposlenih u Agenciji u decembru 2011.godine prikazana je u tabeli:

Agencija za zaštitu životne sredine	
stalno zaposleni	13
ugovori na određeno vrijeme	41
Pripravnici	7

6. Opšti poslovi

U periodu januar-decembar 2011.godine u Agenciji za zaštitu životne sredine evidentirano je 2010 predmeta u Upisniku prvostepenog upravnog postupka, dok je u djelovodniku evidentirano 4045 akata.

7. Usavršavanje i stručno osposobljavanje zaposlenih Agencije

Stručno osposobljavanje službenika posredstvom Uprave za kadrove i kroz druge obuke i seminare, odnosi se na:

- Softverski paket za upravljanje projektima MS projekt;
- IPA instrument za predpristupnu podršku IPA;
- Budžetski sistem u Crnoj Gori;
- Odnose sa javnošću;
- Kancelarijsko posovanje;
- Upravljanje vremenom i stresom na radnom mjestu;
- Upravljanje organizacionim jedinicama;
- Edukativni program o rodnoj ravnopravnosti za službenike Vlade Crne Gore;
- Osposobljavanje pripravnika i novozaposlenih za rad u državnim organima;
- TA for preparation of the SCF and POS for IPA Comp III and IV;

Prisustvo predstavnika Agencije u radionicama: "Obnovljivi izvori energije u Crnoj Gori i mehanizmi čistog razvoja", "Obnovljivi izvori energije u Crnoj Gori i mehanizmi čistog razvoja", "Implementacija Plana eliminacije HCFC supstanci", "Procesuiranje prekršajnih i krvičnih prijava iz oblasti zaštite životne sredine i međuresorna saradnja u ovoj oblasti", Pregled sistema zaštite životne sredine Ministarstva Italije u okviru Twinning projekta u oblasti životne sredine, "Integrисano upravljanje otpadnim vodama i sistem za prečišćavanje" održanog u Budvi u periodu od 18. do 21.aprila, "Overview of the Italian Environmental Agencies system", Approaches to transposition of EIA/SEA directives. Application of EIA/SEA and IPA projects. Regional Environmental Network for Accession First Training of the EIA/SEA Sub-Group Miaperahotel, Istanbul / TÜRKİYE, June 6-8, 2011, "Developing methodologies for effective involvement of all necessary stakeholders (public participation, multi stakeholder processes, EIAs, SEAs, etc.)" ENPI Horizon 2020 CB/MEP 27-28 October 2011, Zagreb, Croatia, GPS RISK ASSESSMENT AND REACH/GHS IMPLEMENTATION IN PRACTICE, Hotel Podgorica, 27-28.oktobar 2011, 27-28 juni 2011.god. Radionica u Bratislavi ,Slovačka "Klasifikacija, inventar i nacionalno izvjestavanje o otpadu", „Saradnja vojnog i civilnog sektora u vanrednim situacijama“ . Radionica je održana u Danilovgradu,u organizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave (Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost) i US Army Corps of Engineers.

- Izazovi za bolju primjenu zakona iz oblasti životne sredine na Zapadnom Balkanu 8-9. decembar 2011, Beograd, Srbija ;
- 2.novembar 2011. sastanak u organizaciji kancelarije OSCE u Podgorici na temu "Kako riješiti problem radioaktivnog otpada na posjedu AD "Plantaže" kod brda Šipčanik", 15. i 16. novembra 2011. radni sastanak sa predstavnicima Evropske Komisije, predstavnicima Makedonije i Kosova vezan za projekat IPA 2009" UPRAVLJANJE ZATVORENIM RADIOAKTIVNIM IZVORIMA, UKLJUČUJUĆI I RADIOAKTIVNE GROMOBRANE".
- 16. novembra sastanak sa predstavnicima Evropske Komisije radi pisanja " mape puta" od 2012. do 2015. iz oblasti radijacione sigurnosti i nuklearne bezbjednosti ;
- 1. decembar okrugli sto pod nazivom " Zaštita životne sredine i NATO" ;
- Sastanak „Thematic meeting on HPMPs, certification and log-books“, Budimpešta, Mađarska, od 19. do 21. oktobar;
- Trening – Misija IAEA: Ekspertska podrška za upotrebu RAIS softwera WEB 3.1 od 27. do 29. decembra u okviru nacionalnog projekta MNE 9002- "Supporting Development of Regulatory Infrastructure" ;
- Ekspertski savjeti i podrške u pripremi i sprovođenju inspekcijske kontrole Onkološke klinike CG- odjeljenje za radioterapiju i brahiterapiju od 19. do 23. decembra;
- 27.april 2011.godine (multimedijalna sala) okrugli sto "Zelena ekonomija i društveno odgovorno posovanje" u okviru kampanje Ekološka nit koja nas spaja;

- 10-11 novembar 2011, Podgorica, Crna Gora “Obuka za servisere rashladnih i klima uređaja”;
- Prisustvo Sastanku CITES biljnog komiteta u Gruziji;
- 24. 05. - 27. 05.2011. god. „Regional conference on strengthening regional cooperation in combating illicit trafficking with radioactive material and weapons of mass destruction“ (regionalna konferencija o jačanju regionalne saradnje u borbi protiv trafikingu radioaktivnog materijala i oružja za masovno uništenje) koja se održala u Ohridu, Makedonija;
- 28.05. - 01.06.2011. god. “Open-ended Meeting of Technical and Legal Experts on the Code of Conduct on the Safety and Security of Radioactive Sources: Review and Revision of the Guidance on the Import and Export of Radioactive Sources” (sjednica tehničkih i pravnih stručnjaka o Kodeksu ponašanja na sigurnosti i sigurnost radioaktivnih izvora: Pregled i revizija Smjernica za uvoz i izvoz radioaktivnih izvora) u Beču, Austrija;
- 02.10. - 15.10.2011. god. Službena posjeta Centru za zaštitu od zračenja u Viljnušu, Litvanija. Službena posjeta je imala za cilj usavršavanje i razmjenu informacija vezano za dozvole za izvore ionizujućeg zračenja koji se koriste u industriji i medicini, kao i kontrolu za vršenje inspekcijskog nadzora u oblasti zaštite od ionizujućeg zračenja tj. kontrolu privremenog skladišta radioaktivnog otpada;
- 03.10.2011. – 08.10.2011. god. – „Training workshop to exchange inspection/permitting experience between countries“ (Trening radionica za razmjenu iskustava inspekcija/izdavaoci dozvola). Trening je održan pod pokroviteljstvom Regional Environmental Network for Accession (RENA) u Izmiru, Turska;
- 16.10. - 17.12.2011. god. „Postgraduate educational course on radiation protection and the safety of radiation sources (PGEC)“ (Poslijediplomske studije nastavnog predmeta o zaštiti od zračenja i bezbjednosti izvora zračenja) u Atini, Grčka.
- 13.12.2011. – 15.12.2011. god. – Radionica Flood management in a transboundary context (Upravljanje poplavama u prekograničnom kontekstu). Radionica je organizovana od strane GWP-Med Secretariat Global Water Partnership – Mediterranean (GWP-Med), u Zagrebu, Republika Hrvatska;

br	Svrha seminara i naziv sluzbenog putovanja	Lokacija	imena učesnika	period održavanja		Duzina trajanja
				Od	Do	
1	Obilazak Arhus centra	Tirana Valona Skadar - Albanija	Nikola Golubović Marko Radović	2/22/2011	2/25/2011	3
2	Sastanak tehničke ekspertske grupe za primjenu ekosistemskog pristupa u okviru mediteranskog akcionog plana	Istanbul - Turska	Milena Bataković	3/10/2011	3/11/2011	1
3	Radionica upravljanje balastnim vodama i sastanak u HHI	Split – Hrvatska	Daliborka Pejović Svetlana Živković Aleksandar Božović	3/14/2011	3/18/2011	4
4	Obuka " Menadžment životne sredine"	Izrael	Milena Bataković	3/22/2011	4/12/2011	21
5	Radionica na temu: primjena konvencije o hemijskom oružju, zaštite od hemijskog oružja i zaštite od terorističkih napada upotrebom oružja za masovno uništenje	Cavtat- Hrvatska	Tatjana Đoković	4/8/2011	4/10/2011	2
6	Seminar na temu "klimatske promjene i adaptacije"	Budimpešta – Mađarska	Irena Tadić	4/19/2011	4/20/2011	1
7	Sastanak radne grupe za monitoring i istraživanje	Skadar - Albanija	Milena Bataković	4/28/2011	4/28/2011	1
8	Razmjena iskustava u sakupljanju i obradi podataka za inventar emisija gasova u vazduhu	Štokholm - Švedska	Irena Tadić	5/1/2011	5/4/2011	3

9	Regionalna radionica - kvantifikacija sigurnosni granica u nuklearnim postrojenjima	Budimpešta - Mađarska	Slavko Radonjić	5/8/2011	5/14/2011	6
10	Godišnji sastanak regionalne mreže za ozon, za Istočnu Evropu i centralnu Aziju	Beograd - Srbija	Tatjana Boljević	5/10/2011	5/13/2011	3
11	Radionica "Sub - regionalna saradnja i koordinacija za čistija goriva i vozila u Jugoistočnoj Evropi	Sarajevo - BIH	Mr. Gordana Đukanović	5/11/2011	5/14/2011	1
12	Radionica na temu: uticaj PM 10, u zavisnosti od klimatskih faktora na ljudsko zdravlje	Malta	Irena Tadić	5/15/2011	5/21/2011	6
13	Sastanak za zabranu hemijskog naoružanja i korišćenja robe dvostrukе namjene	Estonija	Ilija Gojović	5/16/2011	5/18/2011	2
14	Sastanak za sprečavanje zagadenja Sredozemnog mora u organizaciji (REMPEC-a)	Malta	Aleksandar Božović	5/3/2011	5/5/2011	2
15	Sastanak nacionalnih focal pointa (NFP)	KOPENHAGEN – Švedska	Dragan Asanović	5/17/2011	5/18/2011	1
16	Sastanak nacionalnih focal pointa za SAP BD (specijalnih zaštićenih područja i zaštitu biodiverziteta mora)	Marsej - Francuska	Milena Bataković	5/17/2011	5/20/2011	3
17	Sastanak MEDPOL fokal pointa	Rodos -Grčka	Milena Bataković	5/25/2011	5/27/2011	2
18	Regionalna radionica o ETC / ICM za zemlje zapadnog Balkana	Zagreb - Hrvatska	Milica Vukčević	5/30/2011	5/31/2011	1

19	Regionalna radionica o uticaju atmosferskih praškastih materija na ljudsko zdravlje	Sliema - Malta	Irena Tadić	5/16/2011	5/20/2011	4
20	Radionica - pristup transpoziciji SEA / EIA direktiva i primjena SEA / EIA u IPA projektima	Istanbul - Turska	Tamara Brajović Sava Vuletić	6/5/2011	6/9/2011	4
21	Sastanak - jačanje regionalne saradnje u borbi protiv nezakonitog prometa radioaktivnog materijala	Ohrid - Makedonija	Vesna Bigović	5/24/2011	5/27/2011	3
22	Treći sastanak nominovanih eksperata za proces ekosistemskog pristupa	Drač - Albanija	Milena Bataković	6/1/2011	6/2/2011	1
23	Sastanak tehničkih i pravnih eksperata o načinu, upravljanju i zaštite na polju radioaktivnih zračenja	Beč - Austrija	Vesna Bigović	5/28/2011	6/1/2011	4
24	Naučna posjeta regulatornom tijelu za nuklearnu sigurnost Republike Češke	Republika Češka	Nataša Bjelica	5/30/2011	6/10/2011	11
25	Regionalna radionica o klasifikaciji, inventaru i nacionalnom izještavanju o prekograničnom kretanju otpada	Bratislava - Slovačka	Boris Nišavić Vesna Mugoša Vesna Novaković	6/27/2011	6/28/2011	1
26	Sjednica strana ugovornica Arhuske konvencije	Kišinjevo - Moldavija	Marko Radović	6/28/2011	7/1/2011	3
27	Sastanak IPA kvalitet vazduha	Sarajevo - BIH	Mr. Gordana Đukanović	7/5/2011	7/8/2011	3

28	Radionica o implementaciji okvirne direktive o vodama	Tirana - Albanija	Tatjana Đoković Ivana Bulatović	7/6/2011	7/8/2011	1
29	Sastanka povodom realizacije projekata EU fondova za ekonomsku valorizaciju biodiverziteta u Crnoj Gori	Ljubljana - Slovenija,	Daliborka Pejović,	6/27/2011	6/27/2011	0
		Prag - Česka,	Svetlana Živković,	6/28/2011	7/1/2011	3
		Beograd - Srbija		7/2/2011	7/2/2011	0
30	Sastanak INECE mreže (za usaglašavanje i sprovođenje zakonodavstva u oblasti životne sredine)	Vankuver - Kanada	Dragan Asanović	6/18/2011	6/26/2011	8
31	Radionica "program mjera u slivu rijeke Save"	Sarajevo - BIH	Tatjana Đoković	6/28/2011	6/30/2011	2
32	Radionica "implementacija okvirne direktive o vodama (WFD)"	Tirana - Albanija	Ivana Bulatović Tatjana Đoković	7/7/2011	7/8/2011	1
33	Sastanak GIZ misija novog projekta očuvanje biodiverziteta	Tirana - Albanija	Lidija Šćepanović Milena Bataković	7/27/2011	7/28/2011	1
34	Sastanak otvorene radne grupe Montrealskog protokola	Montreal - Kanada	Tatjana Boljević	8/1/2011	8/5/2011	4
35	Regionalna radionica o reciklaži otpada	Tirana - Albanija	Boris Nišavić Vesna Novaković	9/20/2011	9/21/2011	1
36	Obuka " Menadžment životne sredine u lukama"	Bari - Italija	Milena Bataković Ivana Bulatović Milica Vukčević	9/11/2011	9/22/2011	11
37	Menadžment i finansijsko upravljanje zaštićenim područjima i nacionalnim parkovima	Priština - Kosovo	Bosiljka Vojičić	5/22/2011	5/25/2011	
38	Trening "Tehnike	Santa Pola - Španija		9/26/2011	9/30/2011	4

	identifikacije i klasifikacije morskih obalnih vrsta u svrhu ekološkog monitoringa		Ivana Bulatović				
39	Sastanak projekta RER/2/005 karakterizacija koncentracije elementarnih praškastih čestica evropskim urbanim i ruralnim područjima u zavisnosti od različitih klimatskih uslova	Beč - Austrija	Irena Tadić	10/4/2011	10/8/2011	4	
40	Studijska posjeta Švajcarskom nacionalnom parku i brani na rijeci Spul u oblasti Zarnez	Zarnez - Švajcarska	Jovana Žarić	10/3/2011	10/7/2011	4	
41	Seminar na temu "Izgradnja močvara za prečiščavanje otpadnih voda"	Dubrovnik	Ivana Popović	10/12/2011	10/14/2011	2	
42	Internacionalna konferencija povodom unapređenja tehničkih kapaciteta nuklearnih regulatornih tijela u Albaniji i zemljama bivše Jugoslavije	Austrija-Beč	Daliborka Pejović Svetlana Živković Aleksandar Božović	9/25/2011	9/30/2011	5	
43	Workshop pod nazivom "Training workshop to exchange inspection/permitting experience between countries"	Turska-Izmir	Milutin Vukadinović	10/3/2011	10/8/2011	5	
44	Vježba pod nazivom "Adriatic 11 "	Hrvatska-Split	Aleksandar Božović	10/17/2011	10/20/2011	3	
45	4. Sastanak radne grupe za indikatore životne sredine i 12 sastanka radne grupe za monitoring životne sredine	Švajcarska-Ženeva	Milena Bataković	10/18/2011	10/22/2011	4	
46	Prvi dio Tehničkog treninga "Podrška izradi nominacione liste za prekogranični rezervat biosfere Skadarsko jezero putem participativnog učešća"	Albanija-Skadar	Milena Bataković	10/26/2011	10/28/2011	2	

47	Sastanak- "Uspostavljanje mreže o invazivnim vrstama u zemljama Zapadnog Balkana"	Sofija, Bugarska	Ivana Bulatović	10/17/2011	10/18/2011	1
48	Seminar na temu "Razvoj metodologije za efikasno učešće svih zainteresovanih strana u procesu zaštite životne sredine"	Zagreb - Hrvatska	Ivana Popović	10/27/2011	10/28/2011	1
49	Tematski sastanak na temu "Implementacija Plana za eliminaciju HCFC supstanci, sertifikacija servisera za rashladne i klima uređaje i baze podataka(log-books)	Budimpešta-Mađarska	Tatjana Boljević Iva Kolinović	10/19/2011	10/21/2011	2
50	Izvještaj sa IPA support Air Quality trainings for West Balkan countries u organizaciji European Topic Centre on Air Pollution and Climate Change Mitigation (ETC/ACM) RIVM/CMM	Sarajevo - BIH	Gordana Đukanović	10/25/2011	10/27/2011	2
51	Radionica "Mogućnosti razvoja Zapadnog Balkana u kontekstu smanjenja rizika od klimatskih promjena i nedostatka vode Beograd, Srbija	Beograd - Srbija	Irena Tadić	10/24/2011	10/26/2011	2
52	10. Konferencija Bazelske konvencije zemalja članica	Kolumbija,Kartagena	Dragan Asanović	10/14/2011	10/23/2011	9
53	Radionica "Razvojni prioriteti i prioritetni sektori za smanjenje emisija i za adaptaciju na klimatske promjene"	Kolašin-Crna Gora	Irena Tadić Bosiljka Milošević	11/7/2011	11/9/2011	2
54	Radionica o Planu upravljanja slivom rijeke Save i nacrtu uključenja budućih interesantnih grupa	Beograd - Srbija	Tamara Brajović Jovana Žarić	11/8/2011	11/10/2011	2
55	Seminar o zaštiti životne sredine	Kina-Peking	Dragan Asanović Lidija Šćepanović	11/3/2011	11/16/2011	13

			Zoran Mitrović			
56	Radionica u okviru RENA projekta	Kladovo	Ana Lekić	10/31/2011	11/4/2011	4
57	Sastanak NRC-jeva za komunikaciju	Kopenhagen- Danska	Milena Bataković	11/15/2011	11/16/2011	1
58	Trening-radionica na temu korišćenja CRF Reportera programa i tabela sa posebnim osvrtom na popunjavanje tabele iz Energetskog sektora	Tirana-Albanija	Irena Tadić	11/15/2011	11/18/2011	3
59	Treći regionalni sastanak Green Belt za Balkan	Ulcinj-Crna Gora	Ivana Bulatović	11/16/2011	11/19/2011	3
60	Trening kurs	Tel Aviv-Izreal	Milica Vukčević	11/8/2011	11/20/2011	12
61	Izvještaj sa Regionalnog sastanka Nacionalnih focal pointa i nacionalnih eksperata za saradnju sa Evropskom agencijom za zaštitu životne sredine	Bar	Lidija Šćepanović Vesna Novaković Milena Bataković Dragan Asanović	11/28/2011	11/29/2011	1
62	Pradionica o procjeni rizika od zagađenja naftom u Mediteranu	Barcelona-Španija	Aleksandar Božović	11/29/2011	12/1/2011	2
63	9.Sastanak zemalja Bećke konvencije o zaštiti ozonskog omotača i 23.Sastanak zemalja članica Montrealskog protokola o supstancama koje oštećuju ozonski omotač	Bali-Indonezija	Tatjana Boljević	11/21/2011	11/25/2011	4
64	Radionica "How to connect policy and science for an improving water managment"	Zagreb - Hrvatska	Tamara Brajović Jovana Žarić	11/30/2011	12/2/2011	2
65	Radionica "Razvoj metodologije za	Zagreb - Hrvatska	Tamara Brajović	10/26/2011	10/29/2011	3

	efikasno uključivanje svih neophodnih zainteresovanih strana u procesima javnih rasprava (učešće javnosti, više zainteresovanih strana u procesima SEA, EIA itd)", organizovana od strane, Horizon 2020 Capacity Building/Mediterranean Environment Programme		Sava Vuletić Ivana Popović			
66	Drugi regionalni sastanak o životnoj sredini u jugoistočnoj Evropi u organizaciji Misije OEBS-a u BiH	Sarajevo - BIH	Nikola Golubović	12/4/2011	12/6/2011	2
67	Sastanak o primjeni zakona iz oblasti životne sredine na Zapadnom Balkanu	Beograd - Srbija	Dijana Radulović	12/8/2011	12/9/2011	1
68	Početni sastanak Centar za upravljanje životnom sredinom u akciji	Beograd - Srbija	Daliborka Pejović Svetlana Živković	12/4/2011	12/8/2011	4
69	Obuka "Ekosistem pristup u zaštiti Mediteran"	Atina-Grčka	Milena Bataković Ivana Bulatović	12/15/2011	12/16/2011	2
70	Seminar na temu "Upravljanje poplavama u prekograničnom kontekstu"	Zagreb - Hrvatska	Ivana Popović Dejan Filipović	12/13/2011	12/14/2011	2
74	Kurs "Postgraduate educational course on radiation protection and the safety of radiation sources(PGEC)	Grčka - Atina	Vesna Bigović	10/16/2011	12/17/2011	62

Agencija za zaštitu životne sredine je u toku 2011.godine pokrenula više projekata u okviru međunarodne saradnje, gdje se za neke projekte još uvijek čeka odobrenje od EK, a u nekim projektima Agencija učestvuje kao zainteresovana strana.

U nastavku se daje pregled projekata prijavljenih za realizaciju u okviru međunarodne saradnje:

- Adricosm – Prelazni projekat (Bilateralna saradnja sa Italijom);
- Podrška u izradi nacionalne liste indikatora (UNDP);
- Podrška uspostavljanju sistema upravljanja životne sredine i sistema upravljanja kvalitetom vazduha (Bilateralna saradnja sa Italijom);
- Twinning projekat (Zemlja partner Italija);
- Projekat “Podizanje svijesti i promovisanje čistije proizvodnje”;
- Projekat unapređenja znanja i iskustva nadležnih institucija na polju radioaktivne bezbjednosti i zaštite i sigurnosti i bezbjednosti radioaktivnih izvora;

Projekti u kojima učestvujemo kao zainteresovana strana:

- MEDMPAnet Projekat- aktivnosti na istraživanju potencijalnih marinskih zaštićenih područja – (RAC SPA - Centar za zaštitu biodiverziteta i zaštićena područja u okviru Barselonske konvencije);
- Projekat uspostavljanje marinskih zaštićenih područja- sprovođenje finalnih aktivnosti za proglašenje MPA “KATIĆ” kao i dalja istraživanja u cilju predlaganja potencijalnih marinskih zaštićenih područja (Bilateralna saradnja sa Italijom);
- Projekat “Integralno upravljanje Skadarskim jezerom” ;
- Projekat “Menadžment plan za integralno upravljanje Adom Bojanom” ;

Projekti koji čekaju odobravanje:

- GIZ Projekat o monitoringu i zaštiti biodiverziteta na Skadarskom, Prespanskom i Ohridskom jezeru (GIZ Albanija);
- Natura 2000 (EU Komisija);

- Projekat nabavke eko broda za potrebe Agencije za zaštitu životne sredine;
- OrienGate- koji se odnosi na jačanje kapaciteta za mjere ublažavanja i adaptacije priobalnog područja na klimatske promjene;

8. OSTALO

Aarhus centar- Izvještaj o radu Odjeljenja za primjenu i praćenje Arhuske konvencije-Aarhus centar Podgorica.

Arhus centru Podgorica je, u skladu sa odredbama Zakona o slobodnom pristupu informacijama i Arhuske konvencije, u 2011.godini podnijeto 65 zahtjeva za slobodan pristup informacijama o životnoj sredini.

Broj pristiglih zahtjeva za slobodan pristup informacijama je za 95% veći u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj podatak ukazuje da je svijest građana o pitanjima zaštite životne sredine u porastu. Najčešće traženi podaci odnose se na tematsko područje procjene uticaja i strateške procjene uticaja na životnu sredinu, izvještaje o stanju životne sredine i rad ekološke inspekcije.

Na sve zahtjeve odgovoreno je u zakonskom roku.

U dva slučaja podnositelj zahtjeva NVO „MANS“ iz Podgorice je podnio žalbe zbog čutanja uprave. Nakon uvida u predmete u oba slučaja je utvrđeno da je na zahtjeve odgovoreno u roku, ali da zbog problema sa dostavom podnositelj nije dobio tražene informacije u roku od 8 dana.

Nakon što smo obavijestili NVO „MANS“ isti su se uvjerili u naše postupanje i podnijeli su odustanak od žalbi.

U ovoj godini izradili smo strateški dokument za osnivanje Arhus centra Podgorica-Elaborat o osnivanju. U skladu sa obavezama koje su utvrđene Elaboratom izradili smo Akcioni plan Arhus centra Podgorica za period 2011.-12.godina.

U Akcionom planu posebno su predviđene aktivnosti koje smo sproveli i koje ćemo naredne godine sprovesti sa ciljnim grupama Arhus centra Podgorica (državni organi, lokalne samouprave, NVO, građani, mediji).

Realizovane aktivnosti Arhus centra Podgorica u 2011.godini:

- Organizovan prvi okrugli sto Arhus centra Podgorica u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori: „Arhus centar i saradnja različitih nivoa javne uprave, nevladinih organizacija i udruženja građana u aktivnostima zaštite životne sredine“, Podgorica 19.05.2011. godine;
- Arhus centar Podgorica i NVO “Skadar lake” organizovali su povodom Svjetskog dana zaštite životne sredine KAMP „Kultura na ušću - ljubav prema planeti“, Ada Bojana 15.06. - 19.06.2011. godine;
- Pružili smo pomoć Ministarstvu održivog razvoja u izradi Prvog nacionalnog izveštaja o sprovođenju Arhuske konvencije u Crnoj Gori. Tim povodom organizovali smo Javnu raspravu u Podgorici, dana 19.07.2011. godine.;
- Učestvovali smo na IV Sastanku strana potpisnica Arhuske konvencije, Kišinjev – Moldavija, 29.07-01.08.2011. godine;
- Aktivno smo učestvovali u osnivanju Arhus centra u Nikšiću i radu na uspostavljanju mreže Arhus centara Crne Gore. Arhus centar u Nikšiću počeo je sa radom 15.11.2011.godine, a tim povodom sa kolegama iz Arhus centra Nikšić organizovali smo okrugli sto sa predstvincima NVO koje se bave zaštitom životne sredine;
- Izrađeni su formulari za dostupnost informacija, koji će građanima omogućiti da se na jednostavan način obraćaju državnim organima u smislu zahtjeva za slobodan pristup informacijama;
- U završnoj fazi je izrada Priručnika za medije „*Primjena Arhuske konvencije u Crnoj Gori*“. Priručnik će sadržati predstavljanje ciljeva i misije Arhus centra Podgorica i Arhus centra Nikšić, studiju slučaja iz prakse, terminologiju koja se koristi i informacije o referentnim institucijama za primjenu Arhuske konvencije. Priručnik će biti podijeljen svim medijima a e-verzija postavljena na sajtovima Arhus centra Podgorica i Arhus centra Nikšić;
- Arhus centar Podgorica pružio je besplatnu pravnu pomoć NVO „Društvo za zaštitu životinja“ iz Podgorice u izradi peticije za formiranje „Policije za životinje“ i jednom građaninu za izradu pravih akata neophodnih za osnivanje i registraciju ekološke nevladine organizacije. U tom cilju izradili smo osnivački akt – Statut nevladine ekološke organizacije.

